

Ціна 35 центів

Молода Україна

журнал українського демократичного молоді

РІК ВИДАННЯ XIV

ЛИСТОПАД-ГРУДЕНЬ — 1964 — NOVEMBER-DECEMBER

Ч. 119-120

В ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

Ірина Коцюбинська: Невситима жага пізнання	1
Сергій Голубенко: Один з най-величніших геніїв людства ..	4
Клавдія Слонівська: Прохання матері	7
Микола Битинський: Нові блукання в справі наших державних інсигній	8
M. Павлович: Молоді поети в Україні	11
Левко Ромен: На здобуття Вашингтону	14
Ульям Сареян: Пастухова дочка	15
Левко Ромен: В Судетах	15
В-м: Блаженна самота	16
Марія Гарасевич: Рефлексії	17
B. Нероденко: "Дніпро-Славута"	19
14-ий З'їзд ОДУМ-у Канади	20
Концерт філії ОДУМ-у у Бріджпорті	21
C. С-гуру: Сильветка одумівки	22
Молоді і старші пом'янули поета	23
Кубанські козаки — неперевершені танцюристи	23
В річницю смерти І. П. Багряного	24
C. H. Будко: "Тавро Мефістофеля". Рецензія.	

МОЛОДА УКРАЇНА

Видає Центральний Комітет
Об'єднання Демократичної
Української Молоді
Голова ЦК: Є. Федоренко

Редакція в складі:
Я. Білінський, О. Валер, О.
Коновал, М. Лебединський, Л.
Ліщина, Л. Павлюк, П. Родак,
О. Сандул.

Головний редактор: П. СТЕП.
Адміністратор: В. ПАВЛЮК.
Статті, підписані прізвищем
або ініціалами автора, не зав-
жди відповідають поглядам
редакції.

Умови передплати в Канаді:
За 6 чисел (півроку) \$2.00, за
12 чисел (один рік) \$3.50.
В США та інших країнах за
12 чисел — \$4.00.

Ціна окремого числа 35 центів.

MOLODA UKRAINA

(Young Ukraine).

A Ukrainian Monthly Magazine.
Published by the Central Committee
of the Ukrainian Democratic Youth Association.

President: E. FEDORENKO

Адреса:

MOLODA UKRAINA,
Postal Station "E", Box 8
Toronto, Ont., Canada

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Австралії:

Mr. S. Krywolap,
Box 1586 M,
G. P. O. Adelaide,
S. Australia.

В Аргентині:

"Rada"
Av. J. M. Campos 556,
San Andres, F. C. Mitre
(Bs. As.), Argentina.

В Англії:

Mr. A. Bondarenko,
78 Kensington Park Rd.,
London W. 11. — England.

У Франції:

Mr. N. Grouchetsky,
33, Rue Roque de Fillol,
Puteaux, Seine, — France
K-to: Paris CC 11.087.11

З Різдвом Христовим і Новим Роком сердечно вітаємо український народ на батьківщині та у вільному світі, президента УНР в екзилі д-ра Степана Витвицького, архіреїв українських церков, братні організації, всіх друзів одумівців розсіяних по всіх закутках світу. Бажаємо Веселих Свят та хороших успіхів у Новому Році у наших спільніх змаганнях у виборенні Вільної і Суверенної України.

ГОЛОВНА УПРАВА ОДУМ-у
США І КАНАДИ

З нагоди свят Різдва Христового та Нового Року вітаємо президента українського екзильного уряду УНР, Центральний Комітет та Головні Управи ОДУМ-у США і Канади, редакційні колегії "Молода Україна" та "Українські Вісті", всю одумівську родину, керівників мистецьких одиниць нашої філії з їх родинами: Анатолія Степового, Анатолія Луппо, Григорія Китастиого та Миколу Осовського, членів демократичного руху, українські молодечі, громадські та релігійні організації та наших друзів і прихильників.

Вітаючи і бажаючи всім щастя і здоров'я, філія пригадує, що й цього року членство ОДУМ-у вибирається з колядою, і напевно завітають до Вас мешканці міста Чікаго.

Зі святочним привітом та побажанням

ФІЛІЯ ОДУМ У ЧІКАГО.

Філія ОДУМ-у в Чікаго влаштовує

АВТОРСЬКИЙ - ВЕЧІР КОНЦЕРТ

заного літератора і поета

АНАТОЛІЯ ЮРИНЯКА.

17 січня 1965 р. в домі ОДУМ-у при 2516 Вест Дивіжен вул.
Особливістю цього авторського вечора буде, що крім декламацій та рецитаций, буде виконано у співі та музиці низку поезій, тексти яких покладено на ноти.

В авторській вечорі-концерті візьмуть участь: сам автор, Рома Турянська, Віра Денисенко, Ліля Ціпинська, Любомир Мацюк (спів), Григорій Китастий (спів і бандура) та ін. Акомпаніює до співів проф. Василь Шуть.

Початок вечора-концерту точно о 4-ій годині дня.

На кінець березня 1965 р. філія ОДУМ-у в Чікаго плянує Шевченківський Концерт у школі Шопена з участю всіх мистецьких одиниць філії в тім числі й перший виступ ансамблю Бандуристів ОДУМ-у під керівництвом Григорія Китастиого.

Ірина КОЦЮБИНСЬКА

НЕВСИТИМА ЖАГА ПІЗНАННЯ

Із спогадів про батька

Михайло Коцюбинський

Допитливий розум, величезний інтерес до наукою світу були характеристичні для Михайла Коцюбинського. Він любив природу, мистецтво, літературу, проникливо цікавився сивою старовиною, історичними подіями, архітектурою, здобутками науки.

Він прагнув усе бачити, спостерігати очима мистця і вченого. Про все бачене дуже цікаво розповідав у родинному оточенні.

Де б не був, куди б не їздив, його все стосувалося, до всього йому було діло. Під час роботи

у філоксерній комісії Михайло Михайлович 1894 року зустрівся в Одесі з другом Мечникова, професором Яковом Юліановичем Бардахом.

У нього письменник познайомився з видатним медиком того часу Данилом Кириловичем Заболотним, спеціалістом у боротьбі проти чуми. За спогадами сина Бардаха, не один вечір провели мистець і вчений у розмовах про страшні події, викликані епідемією чуми в Індії, про самовіддану боротьбу проти неї Данила Кириловича.

Жаво цікавився Михайло Михайлович працями археолога Олексія Петровича Павлова та його дружини — відомого палеонтолога Марії Василівни, котрі працювали на початку дев'ятсотих років професорами Московського університету. Родина Коцюбинських не тільки гостинно приймала подружжя Павлових у своїй господі, а й близько до серця брала діяльність цих учених. "Морское дно и созданые морем геологические напластования" та "Вимираючі сссавці" — ось праці Павлових, що були в бібліотеці Коцюбинського.

Пильно стежив письменник і за поступом технології. Коли 1898 р. він уперше побачив у Житомирі сінематограф (кінематограф), то був дуже вражений. "Ходив за лаштунки дивитися на апарат — теж дуже цікаво. Обдивлявся і розпитався про все як слід", — ділиться він у листі до дружини. А в Чернігові разом з родиною часто бував у сінематографах "Міраж", "Люкс" або "Експрес", не пропускаючи феєричних картин, які йому більш подобались за драматичні. Також любив хронікальні картини, що іч знімала тоді французька фірма братів Петте.

Вельми цікавився Михайло Михайлович самою технікою знямання, особливо феєричних картин. Пригадую, як він разом з нами, дітьми, з захопленням дивився чудову казкову картину, де по зоряному небі їздила золота карета, у яку був запряжений кістяк коняки, а з червоних клубків диму, що виникали від дотику чарівної палички чаклуна, з'являлись то чортик у червоному костюмі Мефістофеля, то красуня — в прозорому одязі з золотим місяцем у косах, — "І як це все робиться?" — дивувався батько.

Технічні досягнення у промисловості, удосконалення машин і особливо умови праці робітників оптимально вабили допитливого письменника.

Працюючи в Житомирі, він оглянув тютюнову фабрику Боярського. "Хоч на фабрику приват-

Усіх Співробітників, Передплатників і Прихильників з найбільшим християнським святом — Різдвом Христовим — щиро вітаємо. Бажаємо всім щастя, здоров'я і веселих життєвих успіхів.

ХРИСТОС НАРОДИВСЯ!

Редакція та Адміністрація жур. "Молода Україна"

ним особам закон забороняє ходити, а проте чиновник акцизний дозволив мені обдивитися. Цікаво дуже. Фабрика велика. Працюють 130 душ, є кілька машин, одна з них робить гільзи. Приїду — розкажу більше..." — пише він дружині.

Коцюбинський, простий і скромний, почував себе своєю людиною в оточенні робочого люду. Його цікавили умови праці й життя робітників. Михайло Михайлович використовував усюку нагоду, щоб побувати на якомусь великому підприємстві. Так, перебуваючи у Петербурзі, куди іздив з дружиною та Феодосією Степанівною Шкуркіною 1899 року, він оглядає монетний двір, що містився в підвалах Петропавлівської фортеці. Письменника-гуманіста жахали нелюдські умови праці робітників біля плавильних печей. Це пекло, де робітники обливалися потом, це знущання з живої людини збуджували у письменника почуття гніву. У вересні 1903 року Коцюбинський протягом майже тижня оглядає у Миколаєві низку промислових підприємств. Близький знайомий батька С. І. Гайдученко, у якого він зупинився, допомагав йому докладно ознайомитися з працею на виробництві.

Миколаївський торговельний порт у цей час був одним з найважливіших на півдні щодо експортування хліба.

Цілий день, як згадує Гайдученко, Коцюбинський спостерігав вантажно - розвантажувальні роботи, оглядав величезні засипні пункти. Він звернув увагу на тяжку працю жінок на перевалочному пункті, де в хмарах пилу перелопачували, віяли, засипали в мішки та зважували зерно самі жінки, які одержували зарплату нижчу, ніж чоловіки. Він бачив застосування жіночої праці й на гуральні. Там зовсім не було техніки безпеки, медичної допомоги, в робітниць були до крові порізані руки від битого посуду.

На тютюновій фабриці з хвилюванням спостерігав Коцюбинський визискування дитячої праці в приміщеннях, насичених задушливим тютюновим пилом і шкідливими випарами. Своє обурення побаченим батько висловив дирекції.

Працюючи над повістю "Фата моргана", письменник вивчає умови праці робітників на заводах, цікавиться технікою безпеки та причинами каліцтва на виробництві. Він запитує свого знайомого, інженера Чернігівського заводу, обізначеного з роботою в апаратній, про випадки каліцтва з необережності, — "Самое опасное в смысле получения поранения, это отделение аппаратное..." — повідомляє він. І тут же розказує про випадок каліцтва робітника, випадок, що його використав М. Коцюбинський у "Фата моргана", змальовуючи сцену каліцтва Андрія Волика на гуральні.

1906 року Михайло Михайлович здійснив велику подорож кіньми по Волині. Відвідав міста Остріг, Заслав, Аннополь, Клепачі. В Межиріччі оглядав гуральню та ректифікаційний завод. А 1907 року, ми, діти, відпочиваючи з батьком у Славуті, оглядали суконну фабрику Сангушко. Батько детально знайомився з усіма процесами виробництва. Звертав увагу малечі на тяжку працю робітників, робочий час яких сягав 11-14 годин на добу, розглядав ткацькі варстати, ма-

шини, що миють та фарбують сукно. Побували ми з батьком і в броварні Земана у Славуті, але краще обізналися з усіма процесами праці пізніше, коли оглядали з ним броварню Вондрака у Чернігові.

Водив батько нас і в друкарню, де ми дивилися, як набирають шрифт з друкарських кас, як закладають у варстат, як друкують. Робітники Чернігівської земської друкарні дуже тепло ставилися до батька і на спомин цих відвідувань подарували віньєтки: лебеді в очеретяних зарослях.

Вбоге життя робітників на околицях міст в брудних землянках, в напівзруйнованих хижках, викликало в душі поета протест. Він мріє про кращу долю для трудівника. В його уяві постають міста майбутнього із скла і заліза. Тільки скло і залізо. Ніякого вапна, цегли, дерева, цементу. Будинки будуть легкими, чистими, гарними, а головне — простими й зручними. Вони світитимуться нагріті сонцем, мов грецькі амфори, гратимуть барвами від жовтогарячого тону до аквамаринового.

Коцюбинського цікавило й кустарне виробництво. На сільськогосподарській виставці у Чернігові він показував дітям, як ітчуть полотно, як ганчарі виробляють із глини посуд: макітри, глечики, миски, вазочки. Дуже кохався в виробах народної творчості. Завжди купував якісь цікаві гарні прикраси та речі: плетені декоративні кішечки для квітів, опішянинські полив'яні, розмальовані вазочки, попільнички та кролевецькі вироби — рушники, плахти, скатертини, дерев'яні ложки й виделки, художні табуретки, похідні складні стільці тощо.

Коли батьки з нами, дітьми, їздили 1911 року до Криму, то водили нас на Алупкінський базар, де кустарі не тільки торгували, але й тут же, на вулицях, виготовляли свою продукцію у примітивних майстернях. Показував нам батько, як мідник кує жбані, таці та інший мідний посуд. Вогонь в горні пирскав іскрами. Мідний посуд розкладений тут же, на землі, наче палає проти сонця.

Особливо подобалася батькові різьбарська художня робота на кам'яних надгробках, що її з великим смаком виконував різьбар поблизу ж цього базару, ретельно видовбуючи долотом на камені східні візерунки.

М. Коцюбинський прагнув розвинути у дітей любов до природи. Батьки гуляли з нами по мальовничих околицях Чернігова. То, було, збираємо квіти та ловимо метеликів і жуків на Болдиній горі або в Маліївому рові біля Чортівського мосту, в Подусівці, Єловщині.

Батько й мати допомагали нам робити гербарії з засушених квітів, збирали колекції метеликів, окрасою яких були італійські метелики та тропічні квіти, що їх привозив батько з-за кордону.

"Квітки й рослини для Юрка починаю засушувати. Горький обіцяв дітям черепашок цікавих", — хвалиться батько в листі з Капрі до мами.

Вечорами точились у нас в родині цілі розмови на наукові теми. З батьком розглядали ми через мікроскоп побудову крилець мухи, розрізали листочки, квітки.

Коли Михайло Михайлович їздив за кордон, то обдивлявся музеї, пам'ятники старовини, архітектурні споруди, скульптури, картинні галерії, палаці, храми. Він не тільки збирав до альбомів листівки тих місць, де бував, а й цікавився зразками сивої давнини. З Італії привіз помпейський світильник першої доби християнства, смальту з підлог помпейських палаців, старовинні монети, фото з скульптур: Меркурія скульптора Джовані да Балонія та Мойсея Мікель Анджело, малюнок Шільонського замку тощо.

В листах із-за кордону Михайло Михайлович розказував про свої мандри. Його дуже вразив Флорентійський музей. "Встиг обдивитися тільки головний музей... та й тікаю, бо боюсь, що він мене захопить надовго... скрізь чудовий мармур, бронза, образи", — пише він у листі до мами 10. V. 1905 р. Або: "...Дуже я радий, що заїхав до Мілана. Такий чудовий собор, що кращого будинку, мабуть, у цілому світі немає..."

Перебуваючи у Константинополі, письменник блукав по місту. "...Тут же справжній Схід, європейців не видко, сліпі domi з гаремами, кав'янрі, ослики, дервіші, фрукти, зелень і чад смаженого м'яса. Оглянув Ая-Софія, чудовий величний храм, повний мозаїк золотих, мармуру, бронзи..."

Оглядаючи Афіни, Коцюбинський милується Акрополем. "...На високій дикій скелі стоїть Парфенон... Під Акрополем давні грецькі театри і храм Тезея... Нехай Юрко візьме енциклопедію і подивиться на всю цю красу і на всі пам'ятники історичні..." — радить батько в листі від 30 травня 1910 року.

Коли перебував у Таорміні, кращому закуткові Сіцілії, то "оглянув руїну давнього грецького театру (збудовано 500 літ тому), що нагадав мені римський Колізей" — розповідає в листі Михайло Михайлович.

Він прагнув розвинути у дітей цікавість до географії. Коли ми читали батькові листи, в яких він мальовничо описував місцевості, де бував, іхню флору й фауну, архітектурні та історичні споруди, — у нас, під керівництвом мами, провадились цілі бесіди на географічні та історичні теми. Юрко, старший з дітей, вказував нам паличкою на географічній карті, що висіла в їдалльні, на ті місця, де перебував батько. А то ми всі розглядали знімки античних колон, храмів, колізею та інших споруд в енциклопедичному словникові Брокгауза і Ефрана, намагаючись уявити всю ту красу, яку споглядав батько власними очима, подорожуючи по Італії.

Коли в Чернігові розкопували кургани на Бодиній горі з нагоди 1000-ліття Чернігова, батько подбав про те, щоб діти побачили ці розкопки (ними керував археолог Самоквасов). Тато давав пояснення до відкопаних у кургані старовинних речей. Списи, стріли, колчани до стріл, металеві оздоби, глиняний посуд — всі ці речі коzaцьких часів пильно оглядав письменник.

Водив батько нас і в музеї. Оглядали ми Київський історичний музей та музей В. В. Тарновського в Чернігові. Подобались йому і художні панорами, здебільшого на легендарні сюжети, які широко популяризувалися тоді в Києві.

Інтерес до винахідництва, до нових видів транспорту як наземного, так і повітряного, що тільки почав розвиватися у Росії, був характерним для Коцюбинського.

Чернігів того часу не тільки тонув у темряві, бо майже не мав електрики, а й транспорт його був прадідівський. По вулицях торохтили сільські вози, підтюпцем їхали візники на миршавих конячках. Інколи проскочить "лихач" або баскі панські коні, розкидаючи копитами грудки землі.

Коли в Чернігові з'явився перший автомобіль у заможного мешканця Лісковиці Ізмайлівського, на цю дивовижну машину ходили всі дивитися. Як то вона їздить без коней... Автомобіль був жовто-пісочного кольору в коричневу смугу, на високих колесах. Їхав він дуже повільно, пихкаючи бензиновим перегаром.

Великою подією в житті Чернігова був автомобільний перебіг з Києва до Гомеля через Чернігів, що відбувався 1908 року.

Вся родина Коцюбинських з татом на чолі ходила на Вал дивитися на цей перебіг. Машини були різних фасонів: одні нагадували формує червоні сигари. Другі — на високих колесах, пофарбовані смугами в дві фарби: жовті з коричневим або блакитні з зеленим.

Увагу всіх привернула автомашина у вигляді чорної блискучої калоші. Тато сміявся, кажучи, що власник її сів не тільки насправді, а й фігулярно в калошу, бо машина ввесь час зупинялася, потопаючи в хмарах їдкого бензинового диму.

Ще більший інтерес викликав у батька перший політ відомого льотчика Уточкіна в Чернігові. На приденнянському лузі зібралася численний натовп. Аероплан Уточкіна нагадував нам, дітям, велику етажерку, перекинуту на бік. Його тримали солдати, упираючись щосили чобітми в землю. Всі чекали, затамувавши подих. Нарешті аероплан відрівався від землі і піднявся в повітря. Натовп занімів на якусь мить, з подивом стежачи за цим польотом і не вірячи своїм очам. Потім усі почали бігти в напрямку польоту, кричати, підкидати шапки догори. Я й зараз бачу, як у тато близьше очі, як радісно й збуджено він сміється, показуючи нам на машину, що летіла понад річкою в напрямі Київського мосту. Вона піднялася не вище від п'ятиповерхового будинку, але на той час це було чудо, яке всіх неймовірно схвилювало.

Коли ми повернулися додому, тато докладно розказав про цей політ своїй сліпій матері, яка ніяк не могла уявити собі, як це людина літає на залізній машині і не падає...

Органічний інтерес до здобутків людської праці й думки, до кращих зразків мистецтва, до досягнень техніки й науки був притаманний Коцюбинському. Він постійно вивчав і чудово знав навколошній світ, жив повноцінним життям, багатогранним і яскравим. Нові знання, враження збагачували його духовно. Надзвичайна допливість, глибоке осмислення життєвих явищ, жага прекрасного допомагали Коцюбинському творити невмиріщи художні цінності.

Сергій ГОЛУБЕНКО

ОДИН З НАЙВЕЛИЧНІШИХ ГЕНІЇВ ЛЮДСТВА

(З нагоди 400-ліття з дня народження Віліяма Шекспіра)

В 1964 році, який є для українців ювілейним Шевченківським Роком, народи Західного Світу святкують Шекспірівський Рік, відзначаючи 400-ліття з дня народження Віліяма Шекспіра, творчість якого була одним з найвеличніших виявів людського генія та досягнень Доби Відродження.

Шекспірові часи, друга половина 16 століття, доба Єлизавети Тюдор в Англії, період переможної експансії англійської торгівлі за здобуття нових ринків, де можна було б продавати свої вироби та діставати потрібну сировину, визначив нову сторінку в історії Англії, Європи і всього світу. У своєму наступі Англія зустріла потужну супротивницю, дотогочасну володарку водних шляхів Еспанію, яка, спираючись на свою могутню флоту, здійснювала панування над морями і океанами. Після запеклої боротьби еспанську "непереможну Армаду" було подолано, і відтоді Англія вийшла в широкий світ, стала світовою морською державою, закладаючи колоніальні бази на різних континентах, перебрала в свої руки панування над просторами вод. Численні морські експедиції рушили в різні кінці світу відкривати нові країни, творити там торговельні опірні пункти, поширювати свої ринки. На захід виїхала експедиція Джана Гавкінса — піонера англійської торгівлі в Америці. Експедиція Френсіса Дрека в 1577 році обіхала ріг Горн, пропливла коло берегів Чіле і Перу, а далі до Африки біля рогу Доброї Надії і вивершила першу кругосвітню подорож. Експедиція Фробішера відкрила Лабрадор і гирло Гудсону.

Світова торгівля скупчується в руках Англії, що монополізує вивіз багатьох товарів. Її кораблі стають частими гостями у французьких і голландських портах, ідуть у Середземне та Балтійське море, проникають у Північне та Біле море, причаляють до Архангельська і відкривають морський шлях до Московщини. У висліді численних експедицій здобуваються нові ринки — варварійські володіння, острови Адріатики, частинно Персія, Канарійські острови, Гвінея — джерело золотого піску, слонової кости і невільників для продажу в Америку.

Впарі з бурхливим розвитком торгівлі підноситься роля міст, зокрема приморських. Лондон, Бристоль та інші англійські порти стають потужними центрами, через які відпливає і припливає нестримний потік краму. Поширення торговельних відносин обумовлює зростання добробуту середніх верств населення, змінює сільськогосподарські відносини, призводить до аграрного перевороту і переходу від старої феодальної сеньйоріальної системи до нової, пристосованої до змінених суспільно-економічних відносин. Цей перехід спричинює велику павперизацію, зубожіння чималої частини селянства. Виселені з панських посілостей хлібороби не знаходили собі праці на виробництві, вояки, що поверталися із походів, і моряки, що кін-

чали експедиції, не мали праці. Ремісники та робітники, звільнені під час тимчасових, але частих економічних криз, ставали павперами, бездомними, поповнювали ряди армії безробітних, яка щоразу зростала. За часів Єлизавети в самому Лондоні наархувалось 50.000 бездомних, більше як чверть усього тогочасного населення столиці. Павперизація спричинювала голод, штовхала людей на злочини. За Генрика VIII було засуджено 72.000 людей за грабунки і крадіжки.

Строкатий калейдоскоп подій того періоду — боротьба за світове панування Англії над морями, сміливі експедиції і героїзм відважних мореплавців, відкриття незнаних до того країн, пізнання нових народів з їх віруваннями, культурою і звичаями представляли в іншому освітленні людину, як завойовника, переможця труднощів, сповненого великої сили волі, могутніх почуттів і пристрастей, а аграрний переворот і павперизація розкривали безодню людських страждань, змушували глянути туди і відчути драматичні переживання людської душі.

Ці всі події послужили багатим матеріалом для незрівнянного спостережника життя і знавця душі людини, мистця велетенської творчої уязи та широких узагальнень — Віліяма Шекспіра. У хвилюючо-драматичних конфліктах своїх драм і трагедій геніальний драматург якнайглибше розкрив долю людини і народів, зобразив життя в його найбільш напружених моментах, змалював добу через виведених героїв у їхніх суперечностях, боротьбі і переживаннях. Він творив комедії, історичні хроніки і трагедії, основні знані в тодішньому театрі жанри і можливості кожного з них жанрів розвинув до кайвиці точки. Межі поміж цими трьома основними жанрами не були для нього перешкодою. Його комедії часом здобували трагічний напрямок, а деякі хроніки ставали справжніми трагедіями. Вторгнення комедійності в найнапруженіші моемнти дії трагедій стверджувало, що певні жанри були для Шекспіра лише можливістю показати дійсність в усій її повноті. Місцем дій його творів був цілий світ. Найчастіше це була Англія, але часто дія переносилась у Францію, в італійські міста Падую, Верону, Мантую, Венецію, або на Кипр чи Сицилію, в Наварру, Богемію. Так само різноманітним був і час дії. Він для короля Ліра відноситься до 9 століття перед Різдвом Христовим, низка трагедій відбувається в античному Римі, історичні хроніки — в 14-15 століттях в Англії. В них драматург розкриває хід тих історичних процесів, вислідом яких була сучасна йому дійсність — присмерк фавdalальної Англії, зміцнення централізованої королівської влади, формування національної держави. Драматургія Шекспіра була завжди актуальною і в творах, що їх дія розгорталась у давньому минулому, глядач знаходив відгук сучасного авторові часу. "Життя кожної лю-

дини є історія та відгук часів минулих", — сказав Шекспір.

Небагато відомостей зберіглось про життя цього велетня думки. З досліджень родоводу Шекспіра можна припускати, що він походив з дрібно-шляхетської родини і кілька поколінь його предків володіли землями. В 1389 році Адам Шекспір одержав за військові заслуги землі в ленне володіння в Беделі — Кліntonі. Припускають, що це був прадід Річарда Шекспіра, який на початку 16 століття мешкав у Броксголі, у графстві Варвік. Інший Річард Шекспір, мабуть, близький кревний Шекспірів з Броксголу, був орендарем у селі Снітенфілді, віддаленому на 5 кілометрів від Стретфорду. Дослідники припускають, що він був дідом великого драматурга. В 1550 році він заарендував фарму у шляхтича Роберта Ардена. Через 10 років, по смерті Річарда Шекспіра, оренда перейшла до його сина Джана, батька геніального письменника. Інший син Річарда Томас був заможним землевласником у Снітерфілді і третій син Генрик, також досить заможний господар у Снітерфілді, згодом збанкрутів і помер у 1596 році.

Джан Шекспір залишив у 1551 році Снітерфілд, в якому був народжений, і перенісся до Стретфорду, де став провадити торгівлю хлібом, м'ясом, шкірами. Впарі зі своїм збагаченням він почав займати різні почесні громадські становища, був наглядачем за доброкістю пива та харчових продуктів, членом магістрату, міським скарбником і один рік — мейором міста. В 1557 році Джан Шекспір одружився з донькою Роберта Ардена Мері, яка не мала ніякої освіти і не вміла писати. В 1558 році в них народилась донька Йогана і в 1562 році — Маргарита. Обидві доньки померли немовлятами. Наприкінці квітня 1564 року народився син Віліям. День народження його прийнято вважати за той самий день, в який він через 52 роки помер — 23 квітня. Хрещення його в Стретфордській церкві записано під 26 квітня.

Стретфорд у той час мав 1400 мешканців і мало відрізнявся від інших англійських сіл. Там пройшло дитинство та юність Шекспіра. Серед поліз і лісів він мав змогу прекрасно пізнати природу, образами якої в майбутньому збагачував свої твори, знав за назвами велику кількість трав, рослин, дерев, овочів, птахів і комах. Безсумнівний вплив на підлітка-Шекспіра мав і фольклор, яким чимало послуговувався він згодом у своїй творчості.

Вступивши до стретфордської граматичної школи, де викладались класичні мови та літератури, Шекспір не відзначався особливими успіхами в опануванні наук і за твердженням одного з його пізніших біографів Бен-Джансона здобув у школі "трохи латинської і ще менш грецької мови", хоч класичних цитат було чимало особливо в ранніх творах Шекспіра. Згодом запізнувся він з французькою мовою, про що свідчать французькі розмови в "Генрікові V", а зикористання фабул для "Венеціянського купця" з італійської новелі Джовані та для "Отелло" з Чінто, на англійську мову не перекладених, доводить, що Шекспір або знав італійську мову, або зміст тих новел переказав йому хтось зі знайомих. Яскравий кольорит італій-

ського життя в творах Шекспіра давав дослідникам підставу пропускати, що він у молодих літах був в Італії з одною з мандрівних акторських труп. Але це заперечує наявність в його творах помітних географічних помилок: у нього Валентин, герой комедії "Два веронці" плив морем з Верони до Мілану, а Просперо в "Бурі" сідає на морський корабель у порті Мілано. Якби автор побував в Італії, то напевно таких помилок не припускав би.

Маючи коло 15 років, Шекспір скінчив школу і став допомагати батькові, торговельні справи якого погіршились. За одними даними він безпосередньо допомагав батькові як м'ясар, за другими — був з метою здобуття грошей шкільним учителем по сусідніх селах, за третими — працював клерком у правника і тим пояснюється його дивовижне знання англійського права.

У листопаді 1582 року Шекспір одружився з донькою досить заможного господаря сусіднього села Шотері Анною Гереве, яка була старша від нього на 8 років і вже у травні 1583 року в них народилась донька Сузанна, а в 1585 році близнята — син Гамнет (англійська форма імені Гамлет) і дочка Юдита.

Між 1585 і 1587 роком Шекспір залишає Стретфорд і переїздить у Лондон, а родина продовжує мешкати у Стретфорді. Сталося це, як пояснює його перший біограф Роу, через те, що Шекспір під впливом поганого оточення почав займатись з друзями незаконним мисливством у приватному парку Чарльзкот коло Стретфорду, що належав Томасові Люсі. За нелегальне полювання Люсі почав переслідувати Шекспіра, а той у відплату склав проти нього сатиричну баладу, що була, здається, першим поетичним кроком Шекспіра, але виявилася настільки ущиплива, що розгніваний Люсі підсилив свої переслідування так, що Шекспір змушений був залишити родину і виїхати до Лондону. За оповіданням пастора Дейвіса, Люсі "часто піддавав биттю і тюремному ув'язненню молодого браконьєра, за що той згодом зобразив його у вигляді дурня-судді". Дійсно, у другій частині "Генрика IV" і у "Віндзорських кумасях" фігурує все один і той самий старий дурний суддя Шалло, який нарікає, що в нього крадуть дичину. Але можливо, що виїзд Шекспіра до Лондону був обумовлений потребою заробити гроші в зв'язку зі збільшенням родини.

Переселившись до Лондону, де перебував його кревний, видатний актор Томас Грін, Шекспір вступає до театру, який тоді бурхливо зростав в Англії. Характеристично, що в добі Ренесансу, коли італійський, еспанський та голландський народи найбільш розкрили свій творчий геній у ділянці обrazotворчого мистецтва, геній англійського народу проявився у величному розвитку його національного театру. Популярність театру, його приступність широким масам населення Англії, що у великій кількості було неписьменне, сприяло зростанню театрів і ширенню сценічного мистецтва, а відсутність сувереної королівської цензури, яка тяжила над книжками, але не над текстами для виконання на сцені, давала змогу акторам не лише

прославляти національних героїв та перемоги над ворогами Англії, але й підносити місцеві теми, викривати надужиття влади і паразитизм двірського оточення, чим часто послуговувались творці англійської драматургії, попередники Шекспіра Роберт Грін (1558-1592), Томас Кід (1558-1594), Кристофер Марло (1564-1593). При всій обмеженості своїх технічних засобів тогочасний театр мав великий вплив на глядачів і користувався великим успіхом.

У театрі Шекспір спочатку виконує технічні обов'язки доглядача за кіньми глядачів або помічника сүфлера, викликаючи на сцену чергових артистів, але швидко висувається на сцену і стає першорядним актором. Ним заопіковується граф Сентгемптон. Про любов Шекспіра до театру стверджує ентузіазм, з яким говорить про театр Гамлет, герой одного з найголовніших творів великого драматурга.

Свою літературну діяльність Шекспір розгортає в парі з працею в театрі, започатковуючи її віршами, які так захопили вченого Міреса, що той назвав Шекспіра другим Овідієм. Видрукована в 1593 році поема "Венера та Адоніс" була попереджена драматичними творами, хоч Шекспір називає її своїм літературним дебютом, отже, можливо, вона була задумана ще в Стретфорді. Автор присвятив її своєму покровителеві, графові Сентгемптонові. Зміст великою мірою взято з "Метаморфоз" Овідія, викладено його соковитими малювничими віршами. Зображені в поемі намагання Венери розпалити прагнення в Адонісі подані як велика пристрасть, що затемрює розум.

Друга поема "Люкреція" (1594) присвячена як і перша графові Сентгемптонові, розкриває тему жіночої гідності. Люкреція, яку образив Тарквіній, не вважає за можливе жити після позбавлення її подружжної чести і передказує це у довгому монологі, сповненому метафор, алегорій, антitez. Ще два поетині твори "Скарба закоханого" і "Закоханий пілігрім" викликали дискусію щодо їх принадлежності Шекспірові. Як твердять дослідники, перший з них, можливо, й належить йому, але більшість вважає, що другий твір писав хтось інший. У збірці Честера "Love's Martyr of Rosalind" (1601) вміщено ще одну поезію Шекспіра "Фенікс і голубка".

Сонети Шекспіра перший час не користувались популярністю читачів і деякі видавці його творів не друкували їх. Щойно з початком 19 століття поет Вордsworth захоплено висловився про них і відтоді вони стали предметом загальної уваги. В перших 26 сонетах містяться звернення до молодого гарного шляхтича, якому дораджує одружитися, щоб не була змарнована його краса й фізична врода. В низці сонетів прославляє цього юнака за його освічену опіку і сприяння поетові, подекуди висловлює особисті думки і переконання:

"Коли в солодкій тиші любих дум
Я спомини минулого збираю,
Чимало страт оплакує мій сум,
До давніх сліз новій доливаю.
І виступає на очах росиця

За друзями, що смерти тьма пожерла,
І щедро знов перлиться сліз криниця,
І туга воскреса, що здавна вмерла.
Я важко мучуся минулим горем,
І жаль до жалю додаю ралтово,
Колишній сум бушує новим морем,
Що сплачено давно, плачу наново.
Ta як до тебе зверну свої мислі —
Всі страсні віднайшов, всі смутки присли."

(Переклад Івана Франка)

В інших сонетах є нарікання, що увагу покровителя привернули інші поети, а покровитель у відсутності поета заволодів його коханою, але він йому це дарує.

"Ми весну цю не разом зустрічали,
Коли пишався квітень-світоглав
І юність била в радісні кімвали,
Що аж Сатурн важений танцював.
Тепер ні співи птиць, ні аромати
Строкатих квітів, зрослих навколо,
Мені про справжнє літо розказати
В найкращі дні не відають снаги.
Я не дивуюсь криків білій зливі.
І рож цинобри не хвалю рясних:
Краса їх ніжна, образи знадливі —
Малюнок з тебе, ти зразок для них.
А дням зими моєї не тепліти,
Бо тільки тінь твоя мені ці квіти."

(Переклад Олега Зуєвського)

Далі виступає чорна смуглява пані, що зраджує поета і заводить у глухий кут його друга. Але автор покірний своїй долі:

"Хоч по душі тобі прийтись не можу,
Скажи їй — воля я твоїх дозвіль,
Душа ж для волі ломить огорожу,
Як ми в любові бачили поспіль.
Любови скарб несе вона в дарунку,
Відкрій же їй привілля воль своє,
А при складанні гойного рахунку
Число один турбот не завдає.
В рахунок твій дозволь мені вступити
Без доліку, але, як є, одним
Для суми я нішо тобі служити
Бажанням я охоплений палким.
З любов'ю стрінь ім'я мое — від того
Їй буде мир і вволення для нього."

(Переклад Олега Зуєвського)

З покірністю звертаючись до тієї пані, автор одверто признається:

"Сі говорять — твоя хиба —
Молода ти і пуста;
Ті говорять: до лиця се
Молодощам пустота.
Та чи хиба, чи прикмета,
Люблять всі тебе проте;
З хиби кожної у тебе
Вже й прикмета нарости.
Як на пальці у цариці,
Що тронує вище нас,
Навіть найпідліший камінь

А уходить за алмаз.
Так твої всі блуди й хиби,
Скільки іх у тебе єсть,
Ще й красяль тебе, принаду
Надають собі і честь.

(Переклад Івана Франка)

Навколо сонетів Шекспіра була довга дискусія дослідників, що намагались знайти в них автобіографічні моменти автора, але єдине, на чому погодились усі дискутанти, це те, що шляхтичем-покровителем був граф Сентгемітон, що дійсно опікувався Шекспіром.

Драматургічна спадщина Шекспіра, як твердять після старанного вивчення дослідники, приблизно створювалась в такій послідовності: "Тіт Андронік" (коло 1591 року), "Король Генрік VI" частина I (1591), "Два веронці" (коло 1591), "Комедія помилок" (1591), "Генрік VI" частина II (1592), "Марні зусилля кохання" (1592), "Ромео і Джульєтта" (1592), "Генрік VI" част. III (1592), "Приборкання непокірної" (1594), "Король Річард III" (1594), "Венеціянський купець" (1595), "Сон літньої ночі" (1595), "Король Джан" (1596), "Король Річард II" (1596), "Король Генрік IV" (част. I (1597), "Все добре, коли жінець добрий" (перед 1598), "Король Генрік IV" част. II (1598), "Багато галасу даремно" (1599), "Король Генрік V" (1599), "Віндзорські веселі жінки" (1600), "Дванадцята ніч або як вам завгодно" (1601), "Як вам це до смаку" (1601), "Гамлет, принц данський" (1602), "Юлій Цезар" (1603), "Міра за міру" (1603), "Отелло, венеціянський мавр" (1604), "Король Лір" (1604-1605), "Макбет" (1606), "Тимон Атенський" (1607), "Антоній і Клеопатра" (1608), "Перікл" (1608), "Троїл і Кressіда" (1609), "Коріолан" (1609), "Зимова казка" (1610), "Цімбелін" (1610-1611), "Буря" (1611), "Король Генрік VIII" (1613).

Існують думки, що в створенні "Короля Генріка VI" Шекспір лише брав участь, що "Тіт Андронік", можливо, зовсім не належить йому, а разом з Вількінсом він написав "Тімона Атенського" і "Перікла". У створенні "Троїла і Кressіда", мабуть, брав участь Марстон, а в "Королі Генріку VIII" Шекспір брав дуже малу участь. Сумнівна участь його і в створенні п'ес "Едуард III" і "Два знатні родичі", а п'єси: "Лондонський блудний син", "Історія про Томаса, лорда Кромвеля", "Сер Джан Олдкестл, лорд Кобем", "Вдова пуританка", "Йоркширська трагедія про короля Локріна", "Арден Февершем", "Народження Мэрліна", "Муцедор" і "Прекрасна Емма" вважаються не належними до творчості Шекспіра.

Початки первого паріоду (1590-1594) драматургічної творчості Шекспіра позначились неминучими для кожного автора-початківця сторонніми впливами. Властиві тогочасним трагедіям неодмінні накопичення страхіт, іноді навіть не потрібних для розгортання фабули. Це помітно в творі "Тіт Андронік", однак жахливі переживання і ситуації змальовані там у комедійному пляні. Вони є відображенням страхіт з п'ес Кіда і Марло, яких наслідував на початку своєї творчості автор. Але він швидко позбавляється цих впливів і в ньому розвивається власний геній. У драмі "Король Ген-

Клавдія СЛОНІВСЬКА

ПРОХАННЯ МАТЕРИ

Синку,
Не бери за жінку
Чужинку!
Твоє кохання красне ·
Спалахне і погасне,
І потягнутися дні
Сіри, нудні...
Чужі забави,
А також і страви
Набриднуть;
І ти навіть у дощ
Побіжиши до матери на борщ...
Синку,
Не бери чужинку!
Кохай у ній,
Чужий,
Розум і грацію.
Ta не забувай про націю. —
Що дано Богом і батьками —
Вічно з нами.

рик VI" цих страхіт уже далеко менше, а в "Королі Річарді III" вони подані тому, що обумовлені потребою для змалювання моторошного образу героя.

Веселі, радісні теми, оспівування юності, пристрасних переживань хлопців і дівчат, співзвучні світовідчуванню молодого автора швидко стають домінуючими в його творах. Пройнятий райдужним веселим настроєм драматург милується кращими сторонами життя і змальовує високі почуття дружби, самопожертви і кохання. Його "Комедія помилок", що являє собою перерібку з Платта, яскраво змальовує ці юнацькі почуття. В "Марніх зусиллях кохання" автор продовжує розробляти ту саму тему. Зображеній в комедії турнір двірських дотепів розкриває життерадісність молодих героїв, іх переконання, що життя є чарівним, якщо кохати і знаходити взаємність. Ще більше прославляє Шекспір кохання і віру в його чарівну силу у "Двох веронцях", де майже всі герої комедії — весела безжурна молодь, що з радісним хвилюванням очікує щасливої взаємності. Твір цей став немов передвступом до прекрасної перлинни цього періоду діяльності Шекспіра, до трагедії "Ромео і Джульєтта", цієї справжньої пісні тріумфуючого кохання про всепереможливу любов молодої пари, яка через родову ворожнечу своїх батьків-февдалів не могла осягнути мети, але вважала смерть крашою за розлуку і, гинучи сама на порозі свого щастя, одержала моральну перемогу над суворими пережитками февдалізму. Чарівна авреоля, якою оповив Ромео і Джульєтту Шекспір, при всій трагічності сюжету робила героя і героїнню уособленням їх почуттів. У черговому творі "Приборкання непокірної" автор трохи іронізує з жінок, виявляючи все нові сторони свого велетенського таланту.

Далі буде

Микола БИТИНСЬКИЙ

НОВІ БЛУКАННЯ В СПРАВІ НАШИХ ДЕРЖАВНИХ ІНСИГНІЙ

Серйозне питання наших Державних Інсигній (найвищих відзнак) неугавно цікавить і хвилює наше патріотичне суспільство; особливо ж правильне роз'яснення символіки, значення геральдичної форми найголовніших назорних знаків — герба і прapor — постійно збуджує напружену увагу. Тому немає нічого дивного, що на ці теми час від часу з'являються в нашій пресі відповідні статті, а також, навіть грунтовніші наукові розвідки, з метою позитивно, іноді навіть з претенсією вичерпно, розв'язати ті, досить уже збаламучені питання. Треба ж однак з приєднаним підкresлити, що більшість тих, особливо в останніх часах з'явлених писань, не тільки нічого по суті не роз'яснюють, а навпаки, ще більш затемнюють і збаламучують всю справу.

Думается мені, що головною причиною того є в першу чергу *невідповідна метода дослідження складного неясного питання*, а друге — брак відповідного знання *геральдичного і взагалі знакознавчого матеріалу*, яким конче потрібно досяконало орудувати, щоб успішно розв'язувати ті питання, що по суті як змістом, так і формою якраз і належать до знакознавчої ділянки науки. Відсутність одного і другого, понад найкращі бажання, навіть сумлінних ретельних дослідників, веде їх до помилкових висновків або до баламутних кривотлумачень. В останньому році в серії згадуваних праць надрукував свої статті інж. Антін Кущинський: — "Історія та символічне значення Тризуба", "Історія першого закону про Державний Герб України", подані в журналі "Молода Україна", чч.: 113, 115, та ширшу розвідку "Тризуб з Хрестом і без Хреста" в календарі часопису "Вільне Слово" за 1964 р. Та, на жаль, всі ці писання шановного автора сміливо можна залучити до тієї категорії вищезгаданих баламутних праць із знакознавчих дисциплін, які нічого не з'ясовують, а ще більше затемнюють усю справу.

Безперечно, такого роду література, оперта на чималий ряд власних і чужих хибних тверджень та висновків, необоснованих вигадок, неправдивих доказових свідчень і масових інших фактичних помилок та дрібніших недотягнень, може дуже від'ємно впливати на ширший недосвідчений, особливо молодечий загал; а від того може бути не абияка шкода, бо засвоєння всяких неправдивих відомостей вводить людей у блуд неуvtва. Через те на подібного роду писання треба обов'язково реагувати. Проте, щоб у згаданих творах А. Кущинського вповні виявити, докладно простудіювати, обґрунтувати і спростовувати хочби ті найголовніші помилки і недоліки, треба було б написати ширшу розвідку-рецензію. Тож, зважаючи на обмежений час і місце в цьому журналі, цього тепер не можна зробити. До широко розгорненої критики всіх названих статей цього

автора ми ще повернемось пізніше з відповідною, суто фаховою геральдичною розвідкою включно з розглядом і оцінкою методологічних та інших доказових особливостів у засобах дослідження шановного автора. Тим часом торкнемося покищо побіжно досить легких прогріхів у менших статтях А. Кущинського, які однак ясно характеризують легковажність автора щодо оцінок фактичного матеріалу та слабеньку орієнтацію його в питаннях знакознавства.

У статті — "Історія першого закону про державний герб України" дуже виразно виступає наявне не стільки відповідний до суті речі об'єктивний, холодно безсторонній розгляд самого закону та оцінка його, як певна політична тенденція зі становища суб'єктивних міркувань і почувань автора. В статті сильно підкresлені з демагогічним присмаком напади на соціалістичні політичні кола, що стояли в той час на чолі творення української державності й які, як твердить автор, ігнорували ніби історичні традиції та все починали "самі від себе", намагаючись утворити і новий герб для України. При тому маркантою особою, що заступала той "сучасний" напрям думки був голова Української Центральної Ради проф. М. Грушевський. І ще далі: "Такі, мовляв, потягнення Грушевського нам тепер самі собою зрозумілі, він бо був соціалістом-революціонером, а "тоді був такий час позичання чужої форми будови держави і громадського життя і знецінювання своїх державних традицій..." На це все ж варто відповісти, що в тім то й річ, що шанований автор і тепер ще не розуміє тодішнього духа часу та тодішнього природного етапу в історичному процесі оформлення Україною своєї державності. Однак ми не маємо наміру з автором полемізувати з приводу політичних питань. Поступовий нормальний і логічний розвиток державних форм нашої останньої державності докладно вже проаналізовані і роз'яснені істориками, а якщо ми займаємося питанням геральдичних чи взагалі знакознавчих справ, то дискусії на політичні теми мають бути виключені. Щодо закидів М. Грушевському того чи іншого історичного або геральдичного незнання, то це просто треба віднести на рахунок наївності автора. Звичайно, можна і в його працях припускати певні мимовольні помилки (бо ніхто не є непомильний), але думати, наприклад, що проф. М. Грушевський не знав історичної і геральдичної цінності таких наших давніх гербів, як Тризуб чи Аристратиг Михаїл, як підкидає нам цю думку Кущинський, то це значило б навіть переходити межі наївності.

Усім відомо мало б бути дослідження та опис Грушевським Тризуба, як знака князя Володимира Святого і герба княжої держави в його Історії України. Та, зрештою, і сам автор згадує, що в своєму власному проекті на нараді в

справі герба України Грушевський в широкій композиції того герба спом'янув і... "державні знаки старої України: знак старої київської держави Володимира Великого, герб Галицько-Володимирського королівства і герб Гетьманщини".... Як же після того хтось смів би закидати Грушевському, що він з огляду на свої ніби соціалістичні симпатії "засадничо навіть боявся підохнення в замислах відроджування старого, хоч самобутнього свого", як то робить наклепи на Грушевського Кущинський? (підкреслення М. Б.).

Так само Кущинський обвинувачує Грушевського і в тенденції пониження герба Архистратига Михаїла, що, мовляв, "за ним ніякої української традиції не звісно..." При тому на доказ приводить ті слова самого Грушевського з його статті, уміщеної в "Народній Волі" в кінці 1917 р. Але, на жаль, Кущинський опустив з уваги такі важливі слова Грушевського, які надавали зовсім іншого змісту цілому реченню, що його так неправильно зрозумів Кущинський. Грушевський написав: "...Передусім зазначу, що всі присутні (М. Б.) піддержалі ту гадку, що "казъонний" герб Києва — архистратиг (герб Київського воєвідства за польських часів і герб Київської губернії — за російських часів) не може вважатись українським гербом, бо ніякої української традиції за ним не звісно..." Так ось: звертаємо особливу увагу на те, що в поданих словах Грушевського ясно зазначено — "всі присутні", значить це було ствердження ним спільнотої ухвали всіх присутніх на нараді, так би мовити фіксація, можливо, навіть чужої гадки всупереч власному переконанню. Догадуватись не будемо; досить очевидного факту. Але все ж, варто відзначити ті наявні при тому аргументи, які без сумніву вплинули на вищезгаданий висновок щодо нетрадиційності арх. Михаїла в українському знаківництві. Це — покликування на те, що образ св. Михаїла вживався на гербах польському й російському, що членам наради добре було відомо і що їх, очевидно, інтригувало і відштовхувало, тим більш, що давніша суто українська історична традиція того геральдичного образу більшості членів була неясна або й зовсім невідома. Що ж думав з приводу того сам Грушевський, ми не знаємо, бо він своєї думки чітко не висловив, а в ствердженні спільноті чужої гадки власного його переконання не видно. Навіть і того не знаємо, чи Грушевський сам виступав з тою чи іншою оцінкою герба з образом св. Михаїла.

Але припустімо ось, що проф. М. Грушевський справді не доцінював історичної традиційної і геральдичної вартості образа св. Михаїла і нез визнавав уживання його в нашему знаківництві в передпольській добі. Тоді і в тому разі не можна так суворо судити нашого великого історика та з притиском закидати йому, як то робить Кущинський, що "...такий учений історик не знат, що герб з Архистратигом Михаїлом мав свою українську традицію за славних часів Володимира Мономаха".... Щодо цього, то Грушевський справді міг мати свій власний погляд,

а знаковий образ св. Михаїла за часів Мономаховичів міг він розуміти і трактувати інакше, ніж ми його тепер уявляємо. Передусім треба знати, що образ так зв. "Архистратига Михаїла" за часів Мономаховичів по суті речі є не гербовий (тоді герби і на Заході щойно оформлювались), а сфрагістичний (печатковий); з'явився він на срібній новгородській монастирській печатці київського князя Мстислава, сина Мономаха. До того, й сам знаковий образ на тій печатці не цілком певно усталений; деякі дослідники висловлювались, що на печатці представлено дійство "чуда со змієм св. Феодора Стратилата". Таким чином, справді ніякої історичної гербової традиції образ "Михаїла" від часів Мономаховичів не мав, хоч би він і справді ним був. Безперечно, Грушевський все це знат і мав власну думку. Щойно пізніше через спеціальні докладніші студії різних давніших виображеній св. Михаїла на релігійних і військових предметах дають підстави виводити історичну традиційність образу Архистратига Михаїла в нашему знаківництві.

А тепер треба б "шарпнути" і самого шанованого п. Кущинського за його геральдичні блуди, виявлені в двох, згаданих на початку і надрукованих в "Молодій Україні" статтях.

Отже, було вже відзначено, що автор статей у знакознавчій тематиці дуже слабко орієнтується в обсягу того предмета і не має сталого й ясного поняття про точне наукове означення геральдичних явищ — символіки їх та термінології. Як приклад до того може служити неграмотне з погляду геральдичного назовне окреслення "герба" Мономаховичів. А далі А. Кущинський твердить, що поляки й росіяни примусили малювати Архангела з мечем, опущеним униз, а не піднятим угору, як прийнято по-українському на знак оборони і непоборимості". Отож, у цьому одному твердженні аж 4 помилки, пов'язані разом. Поперше — ні поляки, ні росіяни нікого не силували малювати так чи інакше св. Михаїла, а одній другі геральдично трактували цей образ за власним розумінням його символіки та за власними вимогами своєї трансграфіки; доказом є те, що за часів польського чи російського панування в Україні козацтво уживало на прапорах власного, відмінного образу Архистратига не з мечем, а зо списом. Друге — образ св. Михаїла з опущеним мечем уживали лише поляки і то в переврещенні з піхвою (а пізніше з двома мечами), а не росіяни, бо ті, навпаки, виображали Архангела з піднесеним мечем угору. Тут, до речі буде згадати і хибне розуміння Кущинським загальної геральдичної символіки фігури меча в світовому знаківництві. Це, певно, за власним видуманим трактуванням піднесений меч ніби символізує оборону і непоборність, а меч опущений — покору і примирення. Геральдика ж і знаківництво віддавна знають один знак покори і подоланності, виражений мечем: це — зламаний меч. А інакше: — меч, здигнений вгору означує поготівля, готовість до боротьби, а меч опущений — знаменує салют, привіт.) Так і тепер у війську салютують холодною зброєю). Нарешті,

виображення Архистратига з мечем догори зовсім не є українською традицією, бо українською звичкою в засаді є представляти того ангела зо списом, як то повелося від давніх княжих і коzaцьких часів. Таким чином, усі вищеозначені твердження п. Кущинського щодо так зв. "герба" Мономаховичів (а не "за самого Володимира Мономаха", як пише А. К., бо за того князя гербів в Україні ще не було), виявились грубою фальшивкою.

Щодо перегляду поданих п. Кущинським законів, про встановлення Державних Інсигній України — герба і прапора, то можна позитивно ствердити лише представлену автором хронологію створення тих законів. Щодо геральдичної аналізи грамотної гербографіки та історичної вартості тих інсигній, виявлених у згаданих законах, то про це буде сказано докладно в наступній ширшій нашій статті з критичною оцінкою потягнень Кущинського в його писаннях спеціально про герб і прапори України.

А якщо буде до речі побіжно згадати тільки те, що п. Кущинський, картаючи соціалістичний уряд Центральної Ради на чолі з проф. М. Грушевським за те, що він ніби ігнорував наші історичні традиції і давав перевагу чужому притворенні українських державних інсигній, проминув своєю увагою той факт, що власне соціалістична Центральна Рада утворила оперті на наші історичні традиції державний герб і прапор, а наступний несоціалістичний уряд гетьманський, напаки, таки дійсно зігнорував історичні традиції і змінив старий герб, чи повторив нові державні прапори за чужими зразками. Щоправда, ні одно ні друге по суті речі особливого значення не має, бо в формальному знаківництві не так важливе є джерело і причина постання якогось знаку (тим більш не важно, хто саме його створив), як його структурне геральдичне оформлення. Та все ж при цьому цікаво відзначити оригінальні публіцистичні прийомі деяких дослідників, які в гарячці тенденційності не помічають, що впадають в очевидну нелогічність.

Але ось що здається, що таки верхом безглаздя в писаннях п. Кущинського є очевидно приймана ним в пояснюванні символіки Тризуба дуже дивна "лінгвістична" теорія, оперта, як зазначає сам автор, "на розборі самого слова "тризуб" на підставі мови кавказького народу черкесів, які по-старовинному ще звуться адигейці..." Таким чином, до чималої кількості знаних уже, в більшості фантастичних, теорій про символіку нашого Тризуба п. Кущинський додає ще теорію лінгвістичну, що пояснює знак з позицій чужої нам мови — адигейської. Але справедливо треба відзначити, що з тлумачення тієї теорії не дается з певністю пізнати, чи сам Кущинський легковажно і безкритично визнає її, чи, напаки, сам бачить повну її безглаздість і певною мірою застерігається від неї. Він пише, що подає ту теорію для цікавості і повноти (підкреслення М. Б.). Отож, коли ту річ подається лише для цікавості, то виходить ніби автор не прихиляється до неї; а якщо приймати її, як доповенення

до інших рівновартісних теорій, то значить автор таки трактує її серйозно. Згадує Кущинський і те, що та "лінгвістична" теорія досі ще не опублікована (мовляв, ніби якесь наукове відкриття!) та рекоемндує читачам того, хто передав цю теорію, за "знавця адигейської мови, історії, культури і давнього політичного життя свого народу..." З цього виходило б, що, на жаль, Кущинський таки до тієї теорії прихиляється. Ми кажемо "на жаль" тому, що всяке більш-менш серйозне сприймання тієї скандалної теорії кожного сильно компромітує.

Ось, наприклад, А. Кущинський пускається в докладніший розгляд і тлумачення назв цілої фігури тризуба та окремих її частин з погляду їх лінгвістичного значення в адигейській мові і доходить до висновку, що тризуб у своїй символіці був спільним знаком адигейців і українців; а далі вже з цього, цілком непевного чудернацького, залеження він ризикує ненауковим смішним твердженням, що, мовляв, "черкеси або адигейці — це старовинні українці, або що українці — це новітні черкеси" (підкр. М. Б.). Ось так іноді з цілком незначної дурної дрібнички випливають з претенсією на науковість пусті блудливі фальшивки!

Але повернімось до тлумачень лінгвістичного значення тризуба. Припустімо, що справді фігура "тризуба" (з грецького "тридент" — річ з трьома загостреннями, як от атрибут морського бога Нептуна) має якесь специфічне значення з погляду адигейської мови. Але все те не має ні найменшого значення для нашого українського Тризуба, знака кн. Володимира і герба України. Через те ми й опускаємо лінгвістичну адигейську аналізу назви тризуба, чим так докладно забавляється п. Кущинський. Бо по суті, найголовніша справа в тому, що *ми не знаємо, як та фігура, як родинний знак кн. Володимира свого часу дійсно називалася в нашій давній мові*. Ось тому що в цьому напрямі всілякі наші лінгвістичні досліди щодо вияснення *назви "Тризуба"* є неможливі, а воднораз і зайві. Засадничо ж треба знати і не спускати з уваги, що *сама назва нашого "Тризуба" є цілком умовна і навіть не зовсім відповідна до графічного окреслення фігури*. (Це останнє буде докладніше з'ясоване в наступній нашій статті).

Адже кожному дослідникові "Тризуба" мусить бути засадничо відомо, що вперше знак кн. Володимира назвав *умовно* "Тризубом" ("Трезубець") російський історик М. Карамзін в його нарисі "Історія Государства Россійского". З легкої руки того чужого нам імперіалістичного історика назва тієї тризубової фігури та інших, подібних до неї родових фігур княжої доби міцно вкоренилася та безапеляційно поширилася і в нашому знаківництві, найбільш, очевидно, за зовнішньою подібністю до атрибути грецького Нептуна — тризубця. Отже, одно вже те, що назва "тризуба" є не суттєвою, а цілком умовною, вигаданою, мусіла б стримувати всіляких дослідників фігури українського герба від різних словесних спекулятивних комбінацій. Однаке п. Кущин-

ський, як бачиться, легко, безкритично піддався тій спокусливій омані і тим абсолютно скомпромітував себе як знавця певних наших історичних і знакознавчих явищ.

Так само — якщо ще не більше — компромітує себе п. Кущинський і повним незнанням засад палеографії (науки про старе письмо), коли так же сміливо і легковажно запускається в нетри невідомої чужої йому науки, намагаючись зв'язати зовнішній вигляд тризуба з графікою літери "Щ" і з поясненням тієї літери знов же таки з погляду адигейської мови. Автор твердить, що рисунок тризуба складається з трьох "зубів" та ще й із закарлючкою внизу під середнім зубом, що разом раніш творило староукраїнську букву "Щ", як вона раніш писалася. А тому, мовляв, "давня буква "Щ" в тому старовинному рисунку була *нічим іншим, як спрощеним рисунком тризуба*, що і був символом держави на трьох ріках" (підкреслення М. Б.), за адигейським тлумаченням. Мимоходом потрібно відзначити, що ті, довільно вибрані, як ніби головні територіальні українські ріки — Дін, Дніпро, Дунай — що якраз ніби і символізували оту державу під знаком тризуба, є очевидно фантастикою. (Чому, наприклад, не більші і важливіші нам історичні ріки — Дніпро, Бог, Дністер?). А ще на карб знаківницьких студій шановного автора доводиться нав'язати і таке зауваження, що від найдавніших часів у символічних уявленнях усіх людей такі речі як ріки і взагалі вода, завжди рисувалися не доземними лініями, а природно *лініями поземини* і часто рівнобіжними подвійними хвилястими або ломаними (наче б хвилі), так що добачати в доземих лініях рисунку тризуба чи в контурах літери "Щ" якісь ніби образи рік, то про це не може бути й мови.

А крім того, п. Кущинський зовсім неправиль-но зближує графічні рисунки тризуба і букви "Щ" та зовсім хибно уточнює їхнє значення. Треба ж бо знати, що ніколи ні тризуб буквою "Щ" не був, ані також та буква ніколи й образом тризуба не була. Це — речі різних відмінних категорій. І намарно намагається Кущинський підкреслити в літері "Щ" оту карлючку, щоб зблізити її до подібності з тризубом, але ж бо мусів би він знати, що і не всі княжі "тризуби" мали внизу під середнім "зубом" карлючку". В таблиці тих тризубів можна зустріти і такі, що під поземою лінією основи знаку ніякого виступу не мали, або мали його навіть над основою. ("Тризуб Литовський" так зв. "Колюмни"). Але найголовніше те, що сама літера "Щ" не є ніякий речевий (предметний) символ, а являє собою знак суто *паліографічного походження*, а до того ще й структурно представляє собою лігатуру, т. т. *подвійну літеру* — міцно зчеплені між собою букви "Ш" і "Т" для окреслення звука "ШТ", який пізніше в старослов'янській абетці перетворився на звук "Щ" і дістав нову свою графіку як "Щ" (з карлючкою внизу ніби сполучені Шт) згідно з архаїчним процесом вимови — "свешта", потім "свеща", потім "свєща", і "свеча" і т. д. і т. п. (наше: свічка). Як бачимо, ось звідки з'явилася буква "Щ" в палеографії і звідки видно, що вона нічого спільногого з рисунком тризуба не має.

Зв'язування між собою тих двох речей за принципом лише зовнішньої їх подібності (і то, до речі, слабкої) без належного дослідження внутрішньої їх суті, доводить до спекулятивного ненаукового натягнення, а сам метод такої легковірної аналогії зроджує фальшиві баламутні твердження, і тому, зрозуміло, заслуговує на відповідний засуд.

М. ПАВЛОВИЧ

МОЛОДІ ПОЕТИ В УКРАЇНІ

Читаючи про республіканські з'їзди письменників та поетів України, можна зауважити, що на з'їздах мистці слова поділяються на дві категорії. Першу категорію становлять доповідачі та дискутанти, які домагаються від діячів української літератури соцреалізму, висвітлення височин комуністичних ідеалів та геройки в буденному житті трудящих Советського Союзу.

Другу категорію становлять мистці пера, що переважно мовчать на з'їздах. Більшість із них — це молоді поети та письменники. Між ними є поети, що народилися під час або після другої світової війни.

В цьому коментарі зупинимося над останніми, твори яких друкуються тепер в часописах та журналах Советської України. Якраз ці молоді творці сучасної літератури турбують чимало

"власть придержащую". Про це червоні москви ни відкрито вже признаються в пресі.

Чим же саме юні мистці турбують комуністичну партію та її вождів? Відповідь знаходимо у "Вітчизні" ч. 4 за 1964 р. "У перших збірках молодих є вірші про Кармелюка, Довбуша, Гонту, Богуна..."

Та, на жаль, молодим поетам не завжди щастить показати височінъ тих ідеалів, за які борються комуністи. Адже комуністи не обмежуються тільки національно - визвольною боротьбою...

У збірці В. Підпалого є вірш "Молодий О. Борханюк у О. Довбуша". Ось що говорить Олекса Довбуш:

"...Перед землею і людьми, юначе,
українська доля

на смереці плаче,
розіп'ята чужинцями в ніч глуху..."

...Бої Сьогодні і Завтра — ось що цікавить молодих поетів, от куди спрямовують вони свій допитливий зір...

Для передової частини нашої поетичної молоді характерна жага пізнання, при чому пізнання не пасивного, а поєднаного з гостротою роздумів —

"Щоб на сором не було причини,
Слід сьогодні зважити кожний вчинок,
Кожний вчинок, кожний жест і слово," —

пише В. Крищенко, відкриваючи свою першу збірку "Тепла прорість".

...У збірках молодих поетів можна спостерігати поруч із пошуками нового й звернення до деяких дуже давніх жанрових форм вірша. Особливо живучими виявилися балади, сонети.

Отже, справа ясна. Молоді поети не дуже нібито переймаються комуністичними ідеалами і не пробують віддавати у своїх творах героїки буденого життя трудящих громадян. Адже вони мають можливість на свої очі бачити, що їхні попередники за сорок чотири роки літературної діяльності під червоним режимом не додогили критикам, творячи позитивного героя, зразкового будівника советської системи. Натомість, юні творці красного письменства пишуть про давню геройку. У своїх творах вони змальовують історичне минуле нашої Батьківщини та герой національно-визвольної боротьби українського народу. Для прикладу, у "Літературній Україні" за 14-го лютого 1964 р. знаходимо цікавого вірша, присвяченого трьохстолітній річниці смерти полковника Івана Богуна, що був розстріляний поляками 17-го лютого 1664 року. Ось що пише автор цього вірша, Олесь Лупій:

"Глянь, Україно,
Ось твій гетьман,
Ось той обранець,
Що для бідного люду
Світ відчиняв
У шаленому хаосі — танці
Думки Богунові.
Мить — і постріл."

і також:

"Бачать, бачать,
Знають, знають,
чують
Малі гайдамаки,
Шугай, довбуші, кармелі...
Але, Богуне, тебе
Вони не врятують.
Бо лиш народились,
Бо ще малі,
Тріпотіло вітрило
Чорного чуба
Над застиглими хвилями
Зморщок чола.
Від Десни, від Сіверського
Розліталися круки,
Бо останнє "повстаньте"

Скликало юнатство до лав,
Бо у землю розмерзлу
Богун вкладав свої руки,
Мов ті руки святі
Україні навік віддавав."

Партійні політруки зобов'язують молодих мистців пера писати про сучасну дійсність як "реалістичну". Отже, йдучи за казенними директивами, у своїх творах вони мусять фальшувати дійсність. Позбавлена свободи думки та шукання творчих напрямів, поетична молодь бунтується проти насильства. Це видно з самої тематики молодих творців, що не мають бажання постійно фальшувати. Присвячуючи свої твори національно-визвольній боротьбі нашої нації, вони знаходять, бодай тимчасовий, вихід із становища. Проте, не завжди дають волю своїм почуттям. Знаючи, що московська окупаційна влада пильно стежить за літературним процесом в Україні, вони мусять час від часу позитивно згадувати про "старшого брата" у своїх творах.

Тяжкі умови, в яких поетина молодь мусить розгорнати свою літературну творчість, ота соцветська дійсність, яку вони відчувають на власній шкірі, часто відбивається на їхніх творах. Як і їхні попередники та надхненники, юні поети та письменники нашої "суверенної" Батьківщини відкрито боліють та журяться за долю рідної мови, яку московські більшовики разом з українськими комуністами п'ятолизами, що добровільно вислужуються перед "старшим братом", пропоють наблизити до московської, до "общого котъяка". Вони з обуренням та болем у серці дивляться на тих, що цураються рідної мови або свідомо її калічать. В "Літературній Україні" за 27-го березня 1964 р. знаходимо цікавий вірш молодого поета Валерія Гончаренка, "Приморський Бульвар". У вірші автор змальовує сучасну молодь:

"Тут небо в море блакиттю порскає...
Одеське сонце, п'янкі вітри...
Стоять піжони, як папіроски,
Біля кіосків, біля вітрин.
Ідуть "модерні" дівчатка "мамині",
Уста ламають, як накрохмалені.
Ламають мову, як білі пальчики,
Ідуть байдужі, мов сірий брук.
За ними слідом несуться "мальчики",
Немов з асфальту мететься бруд...
Мені ні к чому те їхнє цвенъкання, —
Я рідну мову просту, хорошу
Несу повз хрипке гітари бренъкання,
Повз безманжетні вузькі холоши,
Несу тривожно, мов ніжне полум'я.
Боюсь впустити її додолу я,
Боюсь за неї, як за помічену,
За непорочну, хорошу дівчину.

Приморський вечір, в огні наряжений.
Іду замріяний, до болю вражений.
Плюндрують факти тебе затято,
Кохана мово. Плюгавий франт
В шкарпетках модних міня на жарти,
Жаргонні жарти твій біль стократ."

Сучасне становище та прагнення української молоді, яку більшовицький режим визискує при-мусовими роботами, відбите у творчості молодих поетів. Глибокий смуток, любов до України, туга за рідним краєм відбиваються в поезії тих, що доля закинула їх у Казахстанські степи, сибірські ліси, на далеку чужину. Ця модерна трагедія молодих кріпаків добре змальована у вірші, надрукованому в "Дніпрі" ч. 5 за 1964 р. Автор вірша Тарас Мельничук пише таке:

"...І сосни,
світанні, як Русь,
Дзвонливо зсипають у мене
Росу — ту журливу красу,
Мов знають, що в грудях силенних
Я серце вільне несу —
Тяжке, як минула війна
як горя сльоза ув очах,
як куля земна у наш час."

і також:

"Де я не був і де я не мандрував —
За Україною я всюди сумував.
Ось і тепер... Сибір..."

Стую над Вахом,
А сизі хвилі і червоні сосни,
І навіть сонце
Мені Гуцульщиною

пахнуть,

....Гуцульщиною пахнуть.

А чайки радісно над Вахом
лінуть,
Та то не чайки — думи мої
плинуть
Про те, що я мов човен
до калини,
Прив'язаний любов'ю
до Вкраїни,
....до Вкраїни."

У "Дніпрі" ч. 5 за 1964 рік вміщено вірш Людмили Скирди, якій зараз 19 років. Авторка пише:

"....Дібровами чорнобровими,
Любистками посміхалася:
"Ой ходиш, козаче, ходиш,
Саменський по світу бродиш.
Коли на Вкраїну

повернешся..."

О, наші дискусії мудрі —
Сучасність епітета, рими...
Я б вічно купалась у пісні —
В щедрій душі України."

Які можна зробити з цього висновки? Щоб їх розбити, ми мусимо бодай поверхово проаналізувати сучасне становище української мови, літератури та самі умови творчої праці совєтського поета та письменника під червоною московською окупацією.

Продовж 44-ох років панування червоного режиму в Україні, наступ та тенденції московських більшовиків знищити українську мову або максимально наблизити її до "общепонятного

язика" останніми роками писились. Цей часом відкритий, а часто замаскований тиск московсько-більшовицької політики проти української мови, що є основою літературної творчості та колискою національної свідомості народу, ново почався ганебним законом про ліквідацію української мови в школах України з російською викладовою мовою, що його видала Верховна Рада УРСР 17-го квітня 1959 року.

КПРС через свого постійного виконавця Верховну Раду "суверенної" УРСР тримає також під контролем видання книжок українською мовою в Україні. Українські книжки видаються малими тиражами, часто меншими за тираж книжки, виданої українською еміграцією. Ціни на них зависокі, порівнюючи із заробітками і їх тяжко дістати. В книжкових склепах, кіосках та книгарнях України є значно більше книжок московською мовою, ніж українською. Нарікання громадянства на те, що не можна дістати українських книжок та інших видань включаючи і газети, знаходимо в пресі нашої "сувереної" Батьківщини. Учасник 4-го республіканського з'їзду письменників України Петро Панч навів сумний факт: наклади книжок українською мовою падають далі. Український науковець в США, Дмитро Соловей, підрахував, що пересічний наклад перекладів художніх творів московської літератури в Україні у два рази з половиною вищий за наклад творів українських авторів. Погано справа стойть з українськими платівками, а ще гірше з кінофільмами.

Які тяжкі часи переживають українська мова, література й культура найкраще свідчить цього-річний республіканський з'їзд у Києві, що був скликаний в обороні української мови, яку московські більшовики разом з деякими вислужниками "хахлами", хочуть також "воз'єднати".

Отже, поетам та письменникам України часом доводиться боротися з партією та московським центральним урядом СРСР за саме існування української мови в Україні, де нею ж говорять десятки мільйонів громадян!

Позбавивши діячів культури творчої волі, московська антиукраїнська політика вживав ще й інших ганебних заходів. Письменники та поети, що пишуть московською мовою, мають багато країці умови життя та праці, більше поле попису, можуть зробити кращу кар'єру, ніж ті, що пишуть рідною українською мовою. Та на цьому не кінець. Крім того, більшовики намагаються прихилити письменників різними преміями, дачами та іншими нагородами. Один з учасників 4-го республіканського з'їзду відкрито заявив, що для Василя Минка побудували в Донбасі навіть котедж, аби тільки він написав п'есу про шахтарів.

Молоде покоління мистців, виховане в комсомолі, де його назвали єдності народів і культур, сьогодні відважніше за старших віком письменників та поетів. Воно бунтується проти насильства і несправедливості, є передовим борцем за право громадян і незалежність нації і повне буйної романтики шукає найвищих ідеалів.

Левко РОМЕН

НА ЗДОБУТТЯ — ВАШІНГТОНУ

Було навзаходи вже сонце,
Як з міста вишли ми, —
Тож, позиравши у віконце,
Чекав я ночі і пітьми...

Ми ж за двома зайцями гналисъ
(Даремно часу не дамо!) —
На південь швидко посувались,
А ніч надійде — поспимо...

Чимало нас тут, в автобусі
(Аж сорок душ та ще одна).
Перед очима в спішнім русі
Нам розкривалась чужина.

Осъ Ніагару вже минули
(Ми переїхали кордон),
Та довго воза гуркіт чули,
Бо сон не брав нас у полон.

Як з пурпурового ж простору
Скотилось сонце, лігши спати,
Тут... "блідий місяць на ту пору"
З-за хмар викотивсь гулять...

Співочих ланка враз гукнула
Гучних Тарасових пісень...
І з-за Дніпра нам міць війнула —
Буть елексиром на щодень.

Але звідкіль цей спів лунає —
Від кого? Зблизька чи здаля? —
Чи втямить це і чи пізнає
Ця Вашінгтонова земля?..

Мигочуть поруч тільки світла,
Але підказує наш спів,
Чому добробутом розквітла
Колишня власність королів.

Та спів хоч стишується, глухне
(Мотор "тактє" в унісон),
Але ще довго він не щухне,
Мов проривається крізь сон.

Мотору ж гуркіт монотонний
І гук коліс, і пізній час —
Утому живлять, настрій сонний,
До сну загойдують і нас...

Прокинешся — у далечині
Там низка світл миготить,

А між нагір'ями в долині —
Міст стугонить... ріка блищить...

І вужчають шляхів просторих
Сліди пробиті серед скель, —
Це ми гуркочемо у горах,
Де лісу — густо, менш — осель.

Дрімали ми... Пора ж настала,
Що вже нам, з лівої руки,
Рожево заграва заграла,
Привіт нам слала здалеки...

Як панорама ж Вашінгтону
У вічі враз мигнула нам,
Згадали — "праведність закону",
Проклін піславши ворогам!...

Тарасові це ж на підмогу,
В бою за праведний закон,
Запевнить волі перемогу! —
Мчимо здобути Вашінгтон.

Це ж нам указана ця траса
До волі, знаєм, доведе:
Скрихтіє мур, — від слів Тараса! —
Твердиня рабства упаде!

— — — — — — — —
На двоє менш, вертавшись, мали...
Отаман наш: "Хіба ж не варт?!"..
Це ж Вашінгтон ми здобували —
Не без утрат!" сказав на жарт.

А хто ж герой? — Що співали,
Що бадьорили трохи нас?..
Чи ті, як я, що то куняли
Та сном "скороочували" час?..

Ні, був один — дванадцять з гаком
Годин вночішніх він не спав:
Крізь ночі темряву і мряку
Вів автобуса, пильнував.

Водій-шофер — йому це слава!..
Скажу пророчу новину:
Такі (наука ж це яскрава!)
Майбутню виграють війну!

2-VII-64

Дехто із старших провідників української літератури часом виступає в ролі партійних вихователів, як це видно з республіканських з'їздів та преси. Однак не можна промовчувати й виправдовувати того, що деякі діячі української літератури, з обліпленими "бляшками" грудьми, що стоять на високих становищах, мало дбають про те, щоб українське друковане слово, яке вони репрезентують, доходило до широких мас громадянства нашої поневоленої Батьківщини.

Уільям САРОЯН

ПАСТУХОВА ДОЧКА

Казка

На думку моєї бабусі, нехай благословить її Бог, усі чоловіки повинні працювати. За столом, якусь хвилину тому, вона:

— Ти мусиш навчитися хоч щонебудь робити. Молодик повинен мати в руках ремесло. А ти? Можеш ти зробити звичайнісінський стіл, стілець, тацю, килимок, кофейник? Чи є взагалі на світі те, що ти вмієш робити? — і моя бабуся сердито подивилася на мене. — Я знаю, — вела вона далі, — що ти хочеш бути письменником. Ти випалюєш так багато сигарет, аби тільки здавалося, що бозна як заклопотаний. Весь дім повен диму. Але ти маєш навчитися ще чогось іншого, крім того, щоб пускати дим. Зроби щось таке, що можна в руках потримати...

— Жив колись перський шах, — сказала моя бабуся, — і в нього був син, і ось цей хлопець закохався в пастухову дочку. Він прийшов до батька й сказав: "Батьку, я кохаю пастухову дочку, і я хотів би, щоб вона стала моєю дружиною". І шах сказав: "Я — шах, а ти мій син, і коли я помру, ти будеш шахом. Як же я можу дозволити, щоб ти одружився з пастуховою дочкою?" Та син стояв на своєму: "Не знаю чому, але я покохав цю дівчину й хочу, щоб вона була моєю шахинею". Тоді шах зрозумів, що кохання його сина до цієї дівчини дане від Бога, він сказав: "Я виряджу до неї післанця", і покликав післанця: "Іди до пастухової дочки, передай, що мій син її кохає і хоче з нею одружитися".

І післанець пішов до дівчини й передав: "Шахів син кохає тебе і хотів би з тобою одружитися". І дівчина спітала: "А яке ремесло він має?" Післанець сказав: "Він шахів син! Хіба йому треба ще якогось ремесла?" І тоді дівчина відповіла: "Він повинен навчитися щось робити". І післанець повернувся до шаха і повторив йому все, що сказала пастухова дочка.

Шах сказав синові: "Ця дочка пастухова бажає, щоб ти навчився якогось ремесла. Ти й після цього хочеш одуржитися з нею?" І син відповів: "Добре, я навчуся плести солом'яні підстилки". Коли минуло три дні, хлопець зробив дуже гарну солом'яну підстилку з візерунками, і післанець знову пішов до дівчини й сказав: "Цю підстилку з соломи зробив шахів син!" Тоді дівчина пішла з післанцем у палац і стала дружиною шахового сина...

— Одного разу, — сказала моя бабуся, — шахів син гуляв вулицями Багдаду і надибав харчівню, таку чисту й прохолодну, що він

зайшов туди й сів до столу. Але в цій харчівні збиралися бандити та вбивці. Вони скопили його й ув'язнили в льоху. Вони не знали, що це син перського шаха, і тому життя його було в небезпеці.

Тоді він сказав бандитам та вбивцям: "Я плету солом'яні підстилки, і ці підстилки у великій ціні". І вони принесли йому соломи й наказали плести. Через три дні він зробив три підстилки й сказав: "Віднесіть їх до палацу перського шаха, і за кожну підстилку вам дадуть сто золотих монет". І вони віднесли, і коли шах побачив ці підстилки, він зрозумів, що сплів їх його син. І він показав їх пастуховій дочці, а вона взяла кожну підстилку й пильно роздивилася. У візерунках вона прочитала перською мовою послання свого чоловіка й розповіла про це шахові.

— І шах, — сказала моя бабуся, — послав до харчівні, де збиралися бандити та вбивці, багато вояків, і вояки повбивали їх усіх, і шахів син повернувся неушкоджений у палац, до батька й пастухової дочки. І коли син шахів переступив поріг і знову побачив свою дружину, він став смиренно навколошки, обійняв її ноги й сказав: "Кохана моя! Тільки завдяки тобі я живий"...

— Тепер ти розумієш, чому кожен чоловік повинен мати в руках ремесло?

— Дуже добре розумію, — відповів я, — і тільки но зароблю вдосталь грошей, щоб купити пилку, молоток і шмат дошки, я постараюся зробити стіл чи полицю на книжки.

(Переклад з англійської)

Левко РОМЕН

В СУДЕТАХ

*Ялинами очублені тут гори,
Панцють бо одвіку тут ялини,
Колись і ті оголені простори
В них видерла загарбливість людини.*

*Той гомін їх, похмурій і суворий,
Сувору тінь кладе й на ці долини...
І шкіряться тут үрвищами звори...
Під ними шлях, де мчать, снують машини.*

*Захекана ось мчить льокомотива,
І в'ється дим поміж дерев стягою.
І враз цей гомін глушить гуків злива...
Знов авто мчить чи мотоцикл — стрілою...*

*А в запрязі (і в цім нема тут дива)
Корови йдуть хитливою хodoю.*

В-м

БЛАЖЕННА САМОТА

Дружина моя поїхала на два тижні до Нью-Йорку відвідати свою маму, і в хаті якось вільше стало: демократія тобі цілковита.

Тепер я можу і своїх давніх друзів відвідати, і рибку половити, та й прийшовши з роботи додому — не мушу обід готувати — хай китайці годують мене.

Витягнув із шухляди пачку сигар і, плянуючи куди краще в гості піти, закурив одну. Ці сигари колега на роботі мені подарував. Кицька у нього окотилася, а тут звичай такий шляхетний — господар сигарами частувати мусить.

В першу чергу я вирішив свого друга-рибалку Макара відвідати. Попереджувати не хочу, дай, мовляв, заскочу його, стільки ж літ не бачилися та й на рибку поїхати домовимося.

Симпатичний мій приятель Макар! Колись циганом його дражнили. Маючи товариську вдачу, він рідко дома буває. Його і пивцем не переп'єш, і рибка у нього частіше клює, та й збрехати справжній мастак.

А в хаті — повний патріархат: як прийде з роботи додому — жінка у свій куточок тікає. Бувало, підемо з ним на полювання, бродимо по Онтарійських просторах — живої мишені перед собою не бачиш (траплялися й такі дні), а Макар по півдесятка патронів за хвилину випускає. Спитаєш, по чому б'єш, він і розкаже вам скільки зайців, лисиць і куропаток у нього з-під ніг зірвалося. Ще й вовка, скаже, бачив. Шріт тільки мимо пройшов. А як приглянетесь — соснові шишки з гілок збиває. Дешеві тут патрони, чого ж і не подуріти.

У нього й робота за фахом — "чейсером", або підганяйлом по нашому називається.

Ми однолітки і нам цікаво товаришувати, та тільки жінка моя на відстані нас тримає, щоб не навчився чогось, бува, від нього.

Макара я дома не застав — він пішов на шклянку пива, звичай у нього вже такий, а його дружина Валя до хати запросила й сісти запропонувала.

Я й сів, а опинився на підлозі, в положенні лежачому.

Коло мене валявся стілець, а поруч нього зламана ніжка.

Стурбована господиня вибачалася: бачите, на праці була, мусіла обід варити, в хаті прибирати, у печі в підвалі дірка прогоріла, довелося латасти її, а стілець направити не встигла, завтра по-правлю.

Хоч бік у мене болів немилосердно, але бачучи збентеженість господині, я підводячися з підлоги потішав її:

— Нічого, Валічко, мені нічого не сталося та й ребра мої ще з тіла не повілазили, а синяки, якщо й є — то пусте, під сорочкою не видно.

Валя частувала мене кавою й тістечками, розпитувала про здоров'я моє, моєї дружини й тещі. Хоч і цікаво на Валю дивитися, та про здоров'я я говорити не люблю. Бік болів дужче і

дужче, і я, поспішно попрощаючися з господиною, поїхав додому. Не до гостей мені було вже.

Перед від'здом до Нью-Йорку дружина моїй тещі подарунок готувала. Всі крамниці на вулиці Квін оббігала. Цей не подобається, той задешевий і у висліді я залишився з центами у кишені. А до пейди ще цілих три дні. Бензиновий бак порожній і мотор у авті попихував останніми краплинами бензину, що залишилася у рурі, яка мала функцію доставляти бензину з баку до мотору. Стискаючи у руці останні 52 центи, я підіхав до бензинової станції і попрохав продати шклянку бензину і півтори унції оліви.

Аттendant, глянувши на моє осіле колесо, із сарказмом запитав:

— І у твоє колесо апчихнути?

В полеміку входити мені було невигідно і, та-муючи у душі гнів, я попрохав його:

— Апчихни, будь ласка, апчихни, аби я лише додому добрався.

**

Приємно так, коли у хаті спокій, ляжеш собі на канапі і недочитану ранішню газету розглянеш. Тут і політика і місцеві новинки.

Незалежна Замбія (колишня Північна Родезія) обіцяє у 1965-му році замбійця на місяці висадити, Солучучені Штати Америки переганяє.

Там уже Мукуку Нколосо міністром місяця вибрали, смуглявого такого. Нколосо має вже й десятстопову мідну ракету, яку з великої рогатки в небо вистрілював. Ракета підскакувала б стіп від землі, але це були початки, перші спроби. Нколосові потрібно лише два мільярди доларів і замбієць на місяці. Замбійські лікарі 2800 доларів на цю ціль пожертвували, а за рештою Нколосо до Об'єднаних Націй звернувся. Тепер він посилено своїх космонавтів до полету готує. Щодня він садить їх до 40-галонової бочки з-під оліви, яку спихає з високої гори в долину. Бочка котиться і майбутні космонавти так до різних несподіванок призываються. Також Нколосо розгойдує їх на довгому мотузку і як космонавт досягне найвищої точки, Нколосо перерізує мотузок, а це викликає у космонавтів почуття вільного падіння. 17-літня Мата Мвамба має бути першою чорною жінкою на Марсі. Робить він і інші експерименти з космонавтами, також має й проблеми. Замість концентрації у міжпланетній подорожі — космонавти в бочці коханням займаються.

— Але ми все це перейдемо, — заявляє Нколосо. — деякі мої ідеї є попереду російських і американських. В секреті їх тримаю. І одного дня я здивую світ, коли перший на місяці замайорить замбійський прапор.

Що ж, щасті йому, Боже!

**

36-літній індустріяліст з Ванкуверу Фред Морріш консервоване правдиве повітря з Великого,

Марія ГАРАСЕВИЧ

РЕФЛЕКСІЇ

Коли листя на деревах золотим стає, зливаючись із золотистістю лагідного добротливого осіннього сонця, немов підкresлюючи кольором дорогоцінного металу щедрість Божу, що багатими дарами нагороджує людину за чесну сумлінну працю коло землі святої... Коли тут і там золотість спалахує яскравим вогнем, що востаннє перед холодами немов символізує вічний вогонь любові в серці людини — цей найщедріший дарунок Божий... У природі і в душі настає спокій, наповнений роздумуваннями, підсумками прожитого й відчутого та спогляданням у майбутнє.

Бабине літо, як мудрі спокійні думки, снує павутиння, мережить ним повітря, лащається, зогріваючи й голублячи, пригортається замріяним синім небом і дивує красунями-квітами. Осінні квіти... Вони оповиті особливим чаром містерії нерозгаданого і трохи сумом, а може лише жалем, що це пізні — останні, такі красні та любі, яких уже не замінять інші аж до весни. Квіти багаті, як зібраний врожай, з жагою й насолодою впиваються осінню-надхненницею, зливаються з нею в одну заворожливо-розкішну вічну симфонію.

Кажуть, весна-чарівниця, що буйно рве все до життя, що не має в собі місця ні на що, лиш на відродження, лиш на гін в майбутнє — є найкраща. Може...

А для мене завжди була осінь. Вона якась особливо лагідна, особливо заспокійлива. Мені здається, що тільки в цю пору могло припасти свято Покрови — свято Захисниці моєї землі й моого народу. Зміст його по самі вінця виповнений чисто національним українським значенням.

Кожного року я відчуваю прихід осені як ласкавий дотик руки Пресвятої Богородиці, я відчуваю її опіку над нами, розкиданими долею по широких світах, і над нашою величною й прекрасною, навіть в недолі, Україною. Скільки сягає моя пам'ять, день Покрови, за кількома вий-

або Тихого океану продає. Люди в Канаді і США все купують, якщо їм знижку пообіцяєте.

— Тепер я пляну консервувати канадське гірське і степове повітря.

— А як же ви його консервуете?

— Це легко, відкрию вікна у своїй фабриці, а воно саме у баньки заходить.

**

Советська торговельна місія механічну блоку у торонтонській "Глоб енд Мейл" рекламиує. Ця блока півцяля завдовжки, а як заведете її — тринадцять разів догори підскочить. У траві з нею бавитися не можна: втече і ви її більше не знайдете, як голку у скірті сіна.

Хоч совети й дбають за першість у виготованні ракет і міжпланетному літанні космонавтів,

нятками, завжди погожий, залитий сонцем і, голубливо теплий, — немов всеопромінююча ласка Небесна хоче зцілити всі рани й близни душевні, всі болі й страждання, щоб тільки щастя й любов зогрівали серця.

Проте, пекуча туга за Матір'ю-Отчизною, за всім, що лишилось в ній і вічно живе в душі, вічно щемить і тягне до себе, з кожним падаючим листком виростає в безмежність і огортає тяжкою і, разом з тим, солодкою мукою. Так, це є солодка мука, бо щасливий той, хто так любить Батьківщину свою, так страждає за нею, що проміняв би і сите сьогодні, і певне завтра, щоб тільки припасти до землі рідної, взяти в жменю її родючий чернозем; щоб іти стежками між житами та пшеницями колосистими; щоб знову вrosti в Золотоверхий і з Канівської гори, вклонившись великому Тарасові, глянути на "лани широкополі, і Дніпро, і кручі..."

Я голосу не можу відігнать
Єдиного, що зве мене і кличе,
І заглядаєш ти мені у вічі,
І я руками тінь твою ловлю.
Ніколи я не зінав, що так люблю.

(М. Рильський)

А понад всім дід покров Пресвятої Богородиці підноситься Мати-Україна. Різні народи пройшли перед моїми очима, різні мови, звичаї, матері... Може тому, що мені в дуже молодму віці довелось розлучитися з матір'ю і я безтязно тужила за нею, я особливо тонко відчувала кожну материнську любов, її суть і глибину. Я не знаходила матері серед жодної нації рівної нашій українській. Вона міцно вросла коріннями в свою землю, яких ніхто, ніколи і нічим не викорчує; вона — це є мудрість народня, це є чиста, як сльоза, любов без химери, гістерії, вагань у відрізненні добра від зла. Нема жертви, яку б вона

та на товари широкого вживання там дуже скupo. Забавками, як буржуазними витівками, вони не бавляться. І тут... механічну блоку видумали. Півцялеві механічні блоки, що по тринадцять разів догори підскакують, мабуть, мають якусь військову стратегічну ціль.

Червоноармійцям за комір впускати, мабуть, не будуть. Ті власних — природних подостатком мають.

А може це для американських вояків, як подяку Сполученим Штатам за мирне співжиття готовути? Ото чухатися будуть!

Думки про механічну блоку, яку в Канаді більшовики рекламиують, не давали мені спокою і з ними я закінчив свій перший день, якому я сам був господар. А про Макара іншим разом розкажу.

не принесла для длитини, нема болю й страждання, якого б вона не витерпіла для неї. Не раз доводилося мені чути по крутих, непривітних дорогах скитання і в м'яких комфортабельних автомобілях вільної Америки: "Такої мами, як я мала (чи мав), ніхто не має". І я радію разом з нею за її маму — за нашу українську маму, бо майже кожний з нас може це сказати.

Виростають сини дужкі, слави сягають великої, голосної. Та в кожну хвилину радости, смутку, надмірної втоми життям тернистим у неволі, мов до цілющого джерела, спішать припасти до матерних почорнілих спрацьованих рук, до стомленої, похилої постаті. Материнська ласка й чудодійна сила заспокоїти, влити надію в свою дитину, дух зміцнити — невичерпна.

Поети тужать за нею живою й мертвою, викликають її образ у сні і наяву, черпають душевну силу з неї. І не раз давно померла мати здається поетові живою, десь близько коло нього. В маленькій спрацьованій тихій постаті кожний пізнає свою матір. Він гордий за неї, готовий на всі муки і бої, "готовий сонцем обпалити гори за всі страждання й радості твої." Ні один народ так гарно не оспівав своєї матері, як український. Падають до її ніг щирі, писані кров'ю люблячих сердець, вірші, бринять тужливі й радісні пісні... А вона, простерши з очей в "нерозумні світи" "надію і жах, недовір'я і тугу, з сяйвом любови стойть над віками, сильніша за всі муки..."

Я слухаю, як шелестить листя, і мене не покидає питання: звідки ця сила материнська береться?.. Як може навіть маленький лист, написаний тримтячою рукою старен'кої матері такими простими звичайними словами, виповнити вщерть душу чимсь невимовно гарним і величним, привернути рівновагу? Ці нерівні рядки, по-кручені літери перемагають простір, приносять материнську любов разом з цілою Батьківчиною на чужину і тоді стає таким ясним: ми не загублені, ми один неподільний український народ і наше життя — вічне, і воскресіння нашої розп'ятості України є таке саме певне, як було воскресіння Сина Божого.

Звідки ж цю надлюдську силу черпає мати?..

Наді мною безмежне блакитне небо. В його обійми тягнуться стрункі сосни, верхів'я золотих, вогненно-червоних дерев; кожна стеблинка пнеться хоч глянути в нього. Суєта людська стоязинким голосом ллється в його простори. Щось невидиме, незбагнене розумом є його змістом. Божа воля, ласка й милосердя в ньому розпростерлись над нами. Мати Божа, що сама перенесла земні страждання, розпростерла покров над нашою знедоленою Батьківчиною і її дітьми вдома й на чужій землі сущими. Під покров Пресвятої Богородиці віддала Мати-Українка все найдорожче: дітей і землю свою... Віддала й себе... Віра ж її в поміч Захисниці свої — непопхитна. Звідси сила нашої матері. Так як Боже небо є безконечне, безмежне, все в ньому може зміститися, всі в ньому можуть знайти спасіння й прощення — така безмежна материнська любов і зрозуміння.

Мабуть тому така багата й пишна українська осінь. Вона поступово, дбайливо одягається, з кожним днем краще, дорожче приоздоблює землю свою, і, коли стане такою чарівною надхненницею, що світи задивляться на неї, тоді Україна велично зустрічає свято Покрови Пресвятої Богородиці.

Я бачу мою золотолисту...

Тільки серед цієї надзвичайної краси храми Божі стоять онімлі, міцно заковані ворогом; без дзвонів, що колись несли подяку й прославляли в цей день Божу Матір. Сум радість перемагає в душах наших братів і сестер. В їх серцях зроджується бунт проти наруги над Богом і над ними. Багато з них, виносячи собі вирок, кидають працю — ідуть до маленьких убогих церков.

Жоден ворог не переможе віри нашого народу.

"Не скує душі живої
І слова живого.
Не понесе слави Бога,
Великого Бога..."

(Т. Шевченко)

**

Цвітуть жоржини і по наших тутешніх садибах, дивують невиданими кольорами і величиною квіток. Айстри, такі ж як і вдома, схилияют головки, немов кланяються нам від рідних залишених, загублених, похованих. Пишаються красуні троянди на тлі вічної зелені, що оздоблює круглий рік наші власні domi, повні всіляких додатків.

Може за втрату Матері України, може за страждання, що чорною прірвою лягло за нами, ковтнувши найкращі роки життя, — щедро винагородила нас Мати Божа спокійним сном і добробутом, вислухавши благання наших матерів. Ми зазнали добра, про яке ніколи не мріяли, що дійсністю може статися. Благословенна земля, де примараю голод не заглядає у вічі, кров не барвить землю з бosoї ноги, холод кліщами не впивається у лихо вbrane тіло, страх не гнить людину, мов звіра.

Вдивляюсь у квітучі личка наших дітей, прекрасно вбраних, у випростувану постать їхньої матері з міцними білими руками, з поглядом без страху, скрботи й пригноблення. Ось вона, наша Українка-Мати на вільній, хоч нерідній, але гостинній землі. Я щаслива, що їй тут добре. Хліб насущний не скроплений її гіркою слізовою. Її серце не крається від плачу голодної дитини. Розпізнаю в ній скарби, у спадщину дані рідною матір'ю: така ж сама віддана любов до дитини, чесність, працьовитість, гостинність...

Але щось із материнського спадку вже є загублене і щось чуже дисонансом вривається в нього, руйнуючи той чистий ідеал споконвічної Матері-Українки, підточуючи її коріння — національну силу. Бо, чому ж так часто наша церква в неділю пусткою стоїть? Чому засвічуються ялинка і сідають за Святу Вечерю у наш глибокий піст — два тижні скорше від українського Свят-Вечора? Чому ці любі діти дуже слабко го-

воряť материнською мовою? Чому, до жалю, мало матерів, а ще менше їхніх дітей вшановують пам'ять великого Кобзаря й Свято Державності? Чому на протестанційній маніфестації у тридцятиліття нечуваного в світі вимордування голодом мільйонів українців так мало було присутніх тих, чиї матері, батьки, сестри й брати в страшних муках склали свої кості за землю святу, за наше право мати свою націю? Яких батьків їхні внуки й правнукі будуть?

Ці всі питання хай поставить українська мати перед собою в день свята Покрови Пресвятої Богородиці, знайде на них відповіді і широкий рівний шлях, яким поведе нові покоління, а ласка, поміч і опіка Матері Божої будуть завжди з нею.

Велике слово МАТИ: поклик її — дитя, зміст її — народ. Я вірю, що це лише тимчасове наше розгублення, що наша мати і на чужині зуміє навчити своїх дітей зберігати прадідівську віру і розуміти мову Дніпра-Славути:

Шумить Дніпро, під неба грізні шати здіймає хвилі в бронзах огняних, і кличе шум той бити, бити кати, щоб слід його пропав в полях святих.
"Хай упаде грозовий меч відплати, і в небо близне зловорожа кров, і вийдуть люди волю зустрічати!"
Ти чуєш, брате? Так шумить Дніпро.

(В. Сосюра)

В. Нероденко

"ДНІПРО - СЛАВУТА"

(Сказання)

Чи справді то було, чи може нашептав це все вітер невгамовний на берегах Славути? А кажуть, що було!

У сиву давнину, на березі морськім жив собі сам старий дідусь — Лиманом звався. Не одинак той був старик — багато дочок і синів він викохав. І розійшлися вони шляхами-стежками глухими у різній кінці землі, чи то на захід, чи у північній лісі, чи на схід сонця у степі. Пішли, розвіялися по землі і тільки не-нарочком бува Стрибогові сини не раз до діда залітали й про справи роду повідали.

Літа летіли, дід старів, журливо й важко жить одному, то вирішив старий Лиман свій рід хоч раз зібрати в ріднім домі. Пора йому благословити когось в його прославленому роді.

Гадав недовго і послав горласту стару ворону (вона у діда із дочок чи синів на старшинство вік жила і добре знала все сімейство) летіти в рідній краї, дітей скликати всіх додому.

— Лети, на північ, у ліси, туди, де старші забрели, і спершу попередь Десну і неспокійного Дніпра. Все дітям так і розкажи: "Хто першим приде, того й благословлю на старшість серед усіх у роді нашому.

Лети!

Летіла скільки та ворона, нікто не бачив. Проте, надвечір вже була в гаю, де мешкала Десна — найстарша дочка Лимана. Про волю батьківську ворона красуні хутко повіла і зразу ж буйного

Дніпра мєрщій шукати полеті.

А Десна? Воно б відразу в путь іти, бо сутінки вже землю вкрили, — так ніби змовились пташки, у гаю такій хороводи розвели, що дівчину приворожили...

На лузі серед пишних трав знайшла Дніпра стара ворона. Хлопчина спав біля калини, чи кароокої дівчини — не придивлялася стара. Вона лиши хлопця розбудила, щоб батька волю передати і одразу далі полетіла Лиманових дітей скликати.

Дніпро-Славута не баривсь, дівча-калину не будив, не попрощавшись, у путь подався, заквічаний калини цвітом.

Пішов дрімучими лісами, через бездонні болота і мрійну широчину степів свій шлях широкий простелять, щоб не згубилася, не пропала, щоб буйним цвітом не заросла його дорога від дівчини, від красної його калини.

Дрімає мрійниця-Десна під спів чарівний соловейка, а ніч казкових снів-синів у гай дівчині присилає...

— То ти все спиш? — почула дівчина ворону. — Дніпро вже шлях який прорив! Він перший буде у Лимана й благословення забере. А ти ж найстарша!

Десна скопилася у путь мєрщій. А на шляху туман густий покрив дрімотою повиту землю. Куди іти! Як найкоротший шлях знайти?

Світанок ніч геть проганяє, готуючи для сонця путь. А як же в спеку йти в дорогу та ще й

степами? Як же бути?

— Поглянь, бабусю, де Дніпро?
— з сльозами дівчина питас.

— Твій брат далеко у степу.
Як важко хлопцеві — шлях йому каміння й гори перетяли.

— Тоді його я дожену, а може ще й пережену! — і через мить Десна прибігла на узлісся.

Вже сонце над землею встало, пригріло добре, припекло. Побігти б зразу навпростець, степами рівними до батька. Та як? Засохнеш, пропадеш від спеки. І попід лісом Десна побігла ще хуткіш, від сонця криючись у тіні.

— А де Дніпро? Скажи, бабусю!

Розвернув уже він гори кам'яні, сердито перескочив іх і далі стомлено бреде до батька. От-от вони зустрінуться...

Десна стомилася. Як важко прокладати шлях, ще й сонце високо знялось, пече і гріє. Дівчина мліє, красу боїться загубить, шука рятунку. Де б спочити? Аж ген біжить, на сонці грає і близькі прокладена дорога братом. Які там гордоші тепер! Десна пірнула в братні води і разом з ними понеслась через ліси, степи і гори до батька сивого свого.

...Десна з красою залишилась, а Дніпро найперше благословення одержав від Лимана за працьовитість і завзяття.

І скільки вод пішло у море, і літ пройшло, а хвилі безупинно грають і одна одну доганяють, все незабутнє бережуть і одна одній віддають.

14-ий З'їзд ОДУМ-у КАНАДИ

14-ий З'їзд ОДУМ-у Канади відбувся 21-го листопада 1964 р. у новій залі Української Православної Громади св. Андрія у Торонто.

Залю З'їзду виповнили делегати від філій ОДУМ-у Канади та гості.

З'їзд відкрив голова Головної Управи Віктор Паденко, попросивши панотця Гордіца розпочати наради з'їзду спільною молитвою.

До президії з'їзду обрані: Петро Родак — голова, Катерина Беркута — заступник, Олекса Лагода — секретар.

З'їзд вітали українські громадські і політичні організації та окремі громадські і політичні діячі.

За працю Головної Управи у попередній каденції звітував голова Головної Управи Віктор Паденко, за працю Юного ОДУМ-у — голова Головної Виховної Ради — Петро Родак, після чого подано окремі звіти референтів Головної Управи та філій.

З'їзд відмітив систематичну виховну працю у відділах Юного ОДУМ-у, велиki uesthi літнього Юноодумівського табору та ствердив кількісний зрост Юного ОДУМ-у в Торонто та інших містах Канади.

З'їзд ствердив працю Головної Управи великою і багатогранною, зокрема відмітив організовану поїздку на відкриття і посвячення пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вашингтоні і зустріч СУЖЕРО й ДОБРУС з українським громадянством США і Канади, в організації якої ОДУМ Канади взяв на себе львину частину. За працю Головної Управи, з'їзд виніс подяку всім членам уступаючої управи, зокрема її голові.

Присутні на з'їзді вислухали доповідь молодого одумівця-студента Олега Літвінова "Найновіші" проблеми в ОДУМ-і".

Доповідь викликала довгі і жживі дискусії, у яких брали участь майже всі учасники з'їзду. (Доповідь буде надрукована в черговому числі журналу "Молода Україна". Примітка Редакції).

У часі перерви між нарадами учасники з'їзду пригощалися гарячим обідом з вісьми страв, який у довільній кількості приготувала й подавала активна одумівка, Люба Харченко.

З'їзд обрав нову Головну Управу ОДУМ-у в такому складі:

Віктор Паденко —
голова ОДУМ-у Канади

Віктор Паденко — голова, Олег Літвінов — заступник, Олександер Харченко — кореспонденційний секретар, Петро Родак — референт юнацтва, Ігор Дрозд — спортивний референт, Галина Максимілюк — культ.-освітній референт, Олександер Юхименко — фінансовий референт.

До Головної Контрольної Комісії обрано:

Леонід Ліщина — голова, Галина Романенко і Галина Білоус — члени.

Увечері Головна Управа влаштувала веселу товариську забаву, на якій розіграно подаровану п. М. П. Енциклопедію Українознавства в англійській мові, видану Науковим Товариством ім. Т. Шевченка у видавництві То-

ронтонського Університету.

Виграш припав Леонідові Ліщині.

РЕЗОЛЮЦІЇ І ПОСТАНОВИ 14-го З'ЇЗДУ ДОУМ-У В КАНАДІ

14-ий З'їзд ОДУМ-у в Канаді: Вітає Український Державний Центр в екзилі — Українську Національну Раду і запевняє їй свою повну моральну і матеріальную підтримку.

Вітає Високопреосвященніших Ієархів і духовництво та запевняє, що ОДУМ непохитно стоїть на засадах християнської моралі й етики, і в цьому фарватері виховує своє членство.

Вітає українські молодечі, церковні, політичні та суспільно-громадські організації, що стоїть на засадах демократії, спільніх національно-державних здобутків та взаємотолеранції.

Вітає українську молодь на Батьківщині, що прагне і змагається за незалежність поневоленої московсько-большевицькою системою України.

Вітає батьківські комітети, Товариство Одумівських Приятелів і Виховників, які віддано і безкорисно працюють серед юно-одумівської молоді, прищеплюючи їй патріотичні почуття до України, її народу і культури та виховують молодь в дусі демократичних засад і практики на добрих громадян Канади.

Доручає Головній Виховній Раді Юного ОДУМ-у поширити свою працю на місця, де відділів Юного ОДУМ-у ще не створено.

Зобов'язує новообраний Керівні органи ОДУМ-у до тіснішої співпраці з Головною Виховною Радою, батьківськими комітетами та Товариствами Одумівських Приятелів для пожвавлення та поширення праці в Юному ОДУМ-і.

Доручає новообраний Головній Управі ОДУМ-у спільно з Головною Управою ОДУМ-у у США належно підготувати і відзначити 15-літній ювілей ОДУМу на терені Канади.

Закликає все членство ОДУМ-у і українське громадянство підтримати Центральний Пресовий Орган ОДУМ-у "Молоду Україну" шляхом приєднання нових передплатників та пожертвами на видавничий фонд журналу.

КОНЦЕРТ ФІЛІЇ ОДУМ-у В БРІДЖПОРТИ

Філія ОДУМ-у у Бріджпорти, Коннектікат, США з початком шкільного року посилила свою працю.

В суботу 3-го жовтня 1964 р. філія влаштувала концерт в залі української православної церкви. В концерті узяла участь найкрасіша танцювальна група ОДУМ-у з Філадельфії. У програму концерту входив виступ квінтету ОДУМ-у Бріджпортської філії: Галина Черепаха, Ніна Сакун, Галина і Леся Самчук та Любка Радько — який виконав: "Місяць на небі" та "Скажи мені правду". Танцювальна група з Філадельфії в своїм гостиннім виступі браурно виконала чудові танці: "Дощик", "Лопнув обруч" і "Дівчата в полі". Степан Татаренко виконав акордеонове сольо — "Дві гітари". Танець-гопак сольо виконав Ол. Радько, а Ніна Сакун фортепіанове сольо.

Одумівський хор Бріджпорту проспівав дві пісні: "Іхав козак

на війнонъку" і "Тиха вода". На закінчення концерту всі учасники проспівали "Марш молоді". Після концерту відбулася товариська забава.

17 жовтня в філії відбулися загальні збори. На зборах філії винесено подяку за добру працю управі філії і вирішено лишити її на наступну каденцію, доповнивши кількома членами. Заступник голови Вол. Фалько зрезигнував з своїх обов'язків три місяці перед зборами і на його місце обрано нового члена. Теперішня управа філії працює в такому складі:

Галина Черепаха — голова; Ніна Сакун — заступник голови; Галина Самчук — секретар; Андрій Остапенко — скарбник.

Референтуру юнацтва та інші референтури управа перебрала на себе. Сходини в філії Бріджпорту відбуваються двічі на місяць, а члени квінтету роблять свої проби двічі на тиждень.

ЗУСТРІЧ ІЗ СТУДЕНТАМИ

У неділю 8 листопада б. р. управа громади церкви св. Покрови влаштувала зустріч-прийняття з обідом для української православної молоді, що навчається в Гай-Скул та університетах, батьки якої належать до церковної громади.

Із присутніх на прийнятті близько 100 осіб було студентів, на певно, 350 осіб. Це здебільшого випусники Гай-скул 1963 і 1964 рр., а також ті, що вже навчаються в університетах, або вступили в цьому році. Приємно було зустрітися з цією молоддю ще й тому, що майже всі вони в той чи інший час закінчили при церковній громаді 7-річну Рідину Школу, а деято і курси Українознавства, і майже всі належать до організації ОДУМ-у. Метою цієї зустрічі було зближення молоді між собою та пожвавлення праці як у церковній громаді, так і в молодечій організації.

Зустріч-прийняття відкрив голова громади В. Сойко, тепло привітавши приявних із приводу першої такої зустрічі, а господарем був Олег Аксюк — секретар управи громади (він же і культосвітній референт ОДУМ-у), який продумано, ясно і чітко висловив думку про мету зустрічі молоді з управою громади та з батьками та про значення церковно-громадського життя для молоді, а також і молодечої організації, як форми самовиязув та виховання.

Доповідь на тему: "Батьки і молодь та церковно-громадське життя" виголосив Ф. Цехмістро, який в цікавій формі подав це дражливе й актуальне на сьогодні питання. На цю тему виступили: о. Олександер Костюк, пані Віра Канарайська, проф. А. Степовий та інші, а також привітали студентку Ліду Михайлівську, яка в цьому році закінчила Гай-скул з найвищими осягами в навчанні, і зайняла перше місце й одержала медаль та вступила в цьому році в університет.

Від молоді виступив Віктор Пергат, один із здібних студентів та й ще старшина військової школи, який дякував управі громади за першу зустріч із молоддю та закликав до пожвавлення

Квінтет філії ОДУМ-у в Бріджпорти під час концерту: зліва Галина Черепаха, Ніна Сакун, Галина і Леся Самчук та Любка Радько.

СИЛЬВЕТКА ОДУМІВКИ

Знову розпочався шкільний рік. Знову розпочинається праця в філіях ОДУМ-у. Знову виховники і вчителі почали програмову працю з молоддю. На сторінках журналу хочу коротенько наскітити сильветку молодої одумівки, якої праця і свідомість може служити прикладом для інших.

Ніну Стокальську знаю давно. Пам'ятаю її з того часу, коли вона вчилася в українській вечірній школі при Т-ві "Професія" у місті Віндзор, Канада. Після кількох годин у школі, Ніна і ще інші діти залишились на курс українського народного танку, який я тоді провадив.

Здається, що зовсім недавно сама Ніна вчилася в українській школі, а вже сьогодні панна Ніна навчає дітей в українській суботній школі у місті Ньюарк, США. Так, навчає, і треба віддати їй належне, що з великим успіхом. Надзвичайно пильна, точна, солідна, з великою силою волі (це стверджую з повною свідомістю) завдяки свідомості своїх батьків. Ніна почала здобувати освіту в українській школі ще в таборах ДП в 1946-47 роках. З переїздом батьків до Бельгії, Ніна вчиться три роки в бельгійській школі. Пізніше знову мандрує з батьками до Канади. Там кінчає народну школу та з добрим успіхом закінчує середню і одержує степені до вищої школи. Вступає до відомого Асумшен університету у місті Віндзор.

Упродовж кількох років Ніна не залишає української школи. Її батьки дають їй змогу вчитися на курсах українознавства на оселі "Київ" коло Торонто. Вона кінчила курси для учителів українських шкіл. Вона належала і брала активну участь в органі-

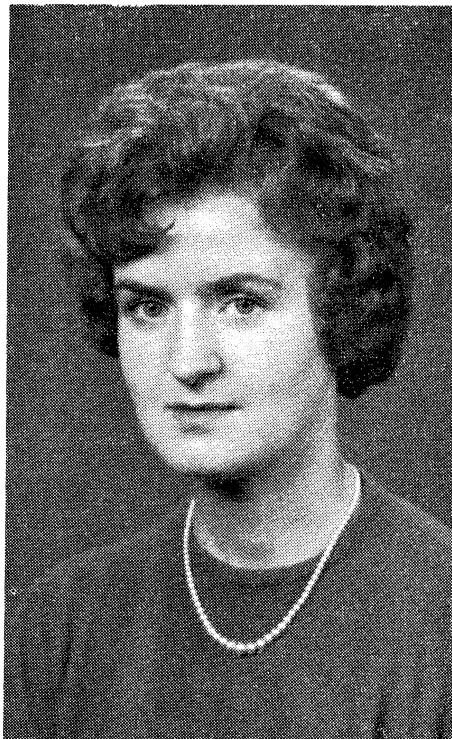
громадської праці молоді в громаді та в організації ОДУМ-у. Він уважає зустріч як конечну потребу для самої молоді на громадському та культурному відтинку праці, а зокрема на церковній ниві.

Таку зустріч можна лише привітати та побажати успіху всім українським студентам.

A. С-вий

зациї СУМК. Не пам'ятаю, щоб Ніна була коли поза українською організацією, або відмовлялася від участі в українських імпрезах. Коли інші відмовлялися від якоїсь праці, Ніна писала реферати на різні теми та читала їх. Один із них, герний і змістовний, був реферат про поета Олександра Олеся.

Лише один рік вчилася вона у Вінзорському університеті. З батьками переїжджає до США,

Ніна Стокальська

де вступає до відомого Ружерс університету і в січні 1962 року, раніше терміну, кінчає, одержуючи звання бакалавра мистецтва. Ніна студіює далі і на весні 1964 року дістас диплом магістра з нової ділянки бібліотекарства. Приїхавши до Ньюарку — вступає до філії ОДУМ-у та бере активну участь в організації Юного ОДУМ-у, працюючи рівночасно в філії. У минулій каденції вона була обрана на секретаря ГУ ОДУМ-у США. Ніна працює вчителькою в суботній українській школі. Провадить гурток Юного ОДУМ-у. Сама ще раз іде на курси українознавства до оселі Українського Робітничого Союзу. Направду, мало є подібних до Ніни Стокальської.

Слідкуючи за її розвитком, — спочатку як вчителька, а пізніше як співпрацівник філії ОДУМ-у в Ньюарку, — можу ствердити з абсолютною певністю, що багато батьків помиляються, коли твердять, що наука української мови (історії, географії) від'ємно впливає на науку англійської мови. Неправда і ще раз неправда! Треба лише свідомості батьків і твердої постанови. Прикладом може служити Ніна. Знання української мови та інших мов ставить її на цілу голову вище від шкільних друзів — абсолівентів вищих шкіл, які разом з нею закінчили вищу школу. Але, на преувелик жаль, як мало ми маємо подібних до панни Ніни. Адже це ті, що мають стати і вже стають нам, старшому поколінню, на зміну. Велику роль відіграє свідомість батьків і виховання в організації, де молоді прищеплюється любов і пошану до зневажленого краю і народу походження їхніх батьків.

З правдивою приємністю пишу ці рядки про Ніну. Шкода, коли молодих працівників на культурно-освітній ниві, часом, недооцінюють. Людину відштовхнути, знеохотити дуже легко.

Кілька років мені доводилось співпрацювати з Ніною Стокальською на одумівській ниві, що з приємністю сьогодні згадую.

Як багато може зробити така молода людина, завдяки своїй освіті, на зайнятому нею становищі. Вона має можливості інформувати американське оточення про прагнення і мрії українського народу, про стремлення до волі та самостійності.

Кінчачочи ці рядки, під ласкавим сонячним промінням Каліфорнії, бажаю Тобі, Ніно, і всім Вам — молодим патріотам, успіху, витривалості, сміливості і відваги. Сильним належить світ! Шануйте країну походження ваших батьків, вони дали вам те, чим ви стали. Ми боремось тут і там за долю нашого народу. Твоє завдання, Ніно, і всіх вас, молоді одумівці, доводити чужинцям правоту прагнень українського народу.

C. С-тур

МОЛОДЬ І СТАРШІ ПОМ'ЯНУЛИ ПОЕТА

Цього року минуло 5 років з дня передчасної смерті видатного ліричного поета — Михайла Ситника, що за постійний осідок свого еміграційного життя в США обрав був місто Чікаго, і тут на кладовищі Елмвуд похований.

Філія ОДУМ-у Чікаго в порозумінні з філією ДОБРУС-у організувала в неділю 18 жовтня поминальні відвідини могили поета групою одумівської молоді і близьких його друзів. Окрім покладення двох букетів квітів на могилі (від ОДУМ-у та від друзів), проспівано в супроводі гри на бандурі Григорія Китастиого пісню "Чуєш, брате мій..." і пом'януто відповідними промовами голови ГУ ОДУМ-у США, Д. Завертайла, голови філії ДОБРУС-у А. Юрінняка, близького друга Покійного, поета В. Дубини. Останній поділився з присутніми змістом недавно одержаного листа від старенької матірі Покійного. З листа видно, яку велику вдячність носить у своєму серці старенька мати до тих друзів свого сина, які його не забувають і шанують.

Письменник і літературознавець А. Юрінняк нагадав присутнім коротко творче обличчя Михайла Ситника: це був надзвичайний ліричний талант, але майже **одномотивний**, і цим мотивом була **туга за Батьківщиною**, чи кажучи міжнароднім терміном **носталгія**. Треба визнати, що носталгія майже завжди супроводиться безkritичним відкиненням нинішнього дня і свого реального оточення. Звідси глибока зневіра і пессимізм, що поглинають індивіда. І так, власне, було з Михайлom Ситником.

Українське еміграційне суспільство назагал не виявляє належної уваги до мистців і взагалі діячів культури.. Тим часом, з давніх-давен відомо, що саме мистці, зокрема й особливо мистці слова, важко переносять відрив від рідного, національного ґрунту, важко взагалі пристосовуються, нелегко знаходять потрібні джерела фізичної екзистенції. І тому обов'язком громадськості є в цих випадках почати мистцям руку помочі.

Очевидно, сьогодні ми можемо

говорити про поміч лише для духового Михайла Ситника. Подбати про видання його поетичної спадщини. Треба вжити всіх заходів, щоб Петро Волиняк (видавець журналу "Нові Дні") якнайшвидше здійснив свою обітницю — видати повну збірку ліричної поезії Михайла Ситника.

Після коротеньких поминальних слів ще декого з присутніх тут же, на кладовищі, схвалено, ще цього року, 13 грудня, влаштувати літературний вечір пам'яті Мих. Ситника з невеличкою доповіддю А. Юрінняка, виступом з бандурою Григорія Китастиого та з декламаціями одумівців. Цей вечір, що його влаштовує ОДУМ, відбудеться в домі ОДУМ-у.

А. Ю.

КУБАНСЬКІ КОЗАКИ — НЕПЕРЕВЕРІШЕНІ ТАНЦЮРИСТИ

Кубанські козаки, — співаки, танцюристи, інструменталісти, — земляки з Австралії, з того часу, як сім років тому з'єдналися в акторську групу, дослівно обтанцювали всю земну кулью.

Загальне зацікавлення в атлетиці, національному танцеві і в традиційній українській пісні та музиці звело до купи молодих українських імігрантів після першого виступу на Олімпійських Іграх в Австралії в 1956 році.

Василь Коваленко, керівник групи, і брати Микола та Олександр Кумпани згодилися відтворити і показати новому австралійському світові українське народне мистецтво. Використовуючи всі можливості, що їх Австралія могла молодим козакам дати, вони вперше цього року з'явилися як професіонали-артисти. І саме тому, що вони є молоді й динамічні мистці, браві і сповнені козацькою силою і духом, австралійські глядачі прийняли їх з надзвичайно гарячим ентузіазмом. За короткий час їх слава, як першокласних виконавців, хвилюю докотилася до берегів континенту Європи і їм запропоновано виступати в програмі "Сніп анд Снеп" в Амстердамі в Голландії, де на цей час ця програма славилася, як одна з першорядних. І тут же в Голландії їх уперше поба-

ОДУМІВЦІ ЧІКАГО ТА ДРУЗІ НА МОГИЛІ МИХАЙЛА СИТНИКА.

1-ий ряд (зліва направо): Олексій Коновал, Марія Павлівець, Юрко Завертайло, Наталка Ревенко, Орися і Данило Завертайло, Марія Брикайло і Любa Литус. Стоять: Володимир Косогор, Іван Іващенко, Олексій Пошиваник, Микола Скиба, Микола Міткал, Федір Ревенко, Василь Коновал, Леонід Литус, Анатолій Юрінняк, Григорій Китастий, Василь Дубина і Грицько Лень.

чив визначний англійський імпресаріо Джеймс Бреннан і за пропонував козакам контракт на сезон в Блекпулі, що його англійці називають Меккою розваг для тих, що відпочивають.

Протягом 1961, 1962 і 1963 рр. Кубанські козаки виступали в Брюсселі, Парижі, Монте Карло, Ніцці, Женеві, Мадриді, Барселоні, Копенгагені, вони виступали на королівському вечорі в Монако перед принцом Рейнером і принцесою Грейс, з виступами подорожували по країнах північної Африки, в Лондоні тріумфували на сцені популярного театру Лондон Паледюм, якого вважають першим світовим театром вар'єте концертів, і в якому намагається виступати кожний першокласний американський артист; в Чікаго — на Інтернаціональній Виставці, в Нью-Йорку на сцені бродвейського Латін Квартер, в тексаських першокласних готелях, у клубах Лас Вегас і Рено.

Від виступу в Амстердамі Кубанські козаки ще не мали «відпочинку». До кінця 1963 р. вони мали 2,668 виступів плюс 37 телевізійних виступів у вісімох країнах перед більше ніж 120-мільйонною публікою.

Пишучи про Кубанських козаків, європейські критики підkreślують, що їхня вправність в українському танці стоїть на межі віртуозності.

Віктор Де

РОСЛИНА - ПОЖЕЖНИК

Для боротьби з лісовими пожежами у північно-західніх районах Тихоокеанського узбережжя США пожежники застосовують новий засіб. З глибин океану видобувають водорість (назву її американці тримають в таємниці). Екстрат з цієї водорості у незначній кількості додається до води і використовується для гасіння пожежі. Характерно, що екстрат дуже повільно випаровується. Дерева, оприскані новим протипожежним засобом, хоч під час пожежі і вкриваються пористим, подібним до накиду шаром, але не гинуть, бо внутрішні шари залишаються цілими, неушкодженими.

В РІЧНИЦЮ СМЕРТИ І. П. БАГРЯНОГО

Сідней, Австралія

З нагоди першої річниці смерті письменника, політичного діяча і довголітнього в'язня советських концтаборів, організаційний Комітет, створений з демократичних організацій, які стоять на платформі УНРади, підготував академію для вшанування пам'яти Великого Сина України — І. П. Багряного.

Перед академією відбулася вроцьста панахида, яку відправив настоятель УАПЦ в Гренвілі, о. протопр. І. Манько і о. протопр. В. Черванів, який прибув з Блектані, в сослуженні о. диякона В. Люльки та хору під керівництвом п. П. Міщука. Перед початком панахиди о. І. Манько виголосив теплу промову.

Після панахиди всі присутні прийшли до Тавн-Голу в м. Грінвул на традиційну поминальну трапезу. Тут же присутні мали змогу оглянути виставку літературної творчості, яку влаштував Терентій Мироненко. На сцені великої залі портрет Покійного, вінок з живих квітів, на чорній тасмі золотими цифрами напис — дати народження і смерти, по

обох боках державні прапори.

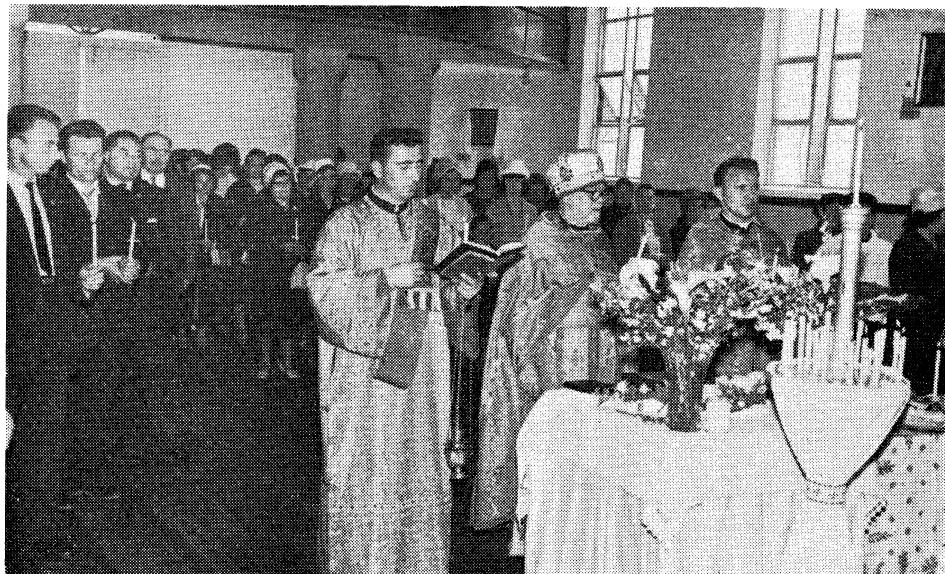
Академію відкрив коротким словом п. М. Юрченко, а п. П. Г. Дворцовий своєю добрею приготовленою і виголошеною доповіддю схилив голови всіх присутніх як поклін Покійному. Отець І. Манько благословляє страви і всі присутні співають «Вічна пам'ять».

Після обіду виступив Голова Представництва УНРади на Австралію майор С. Яськевич, який найкращими словами охарактеризував Покійного як державно-політичного діяча й письменника. Присутні оплесками сквалили все сказане.

Учениці Віра Мироненко продекламувала вірша І. Багряного «Мово рідна», а Соня Білаш продекламувала вірша Л. Ромена «На смерть І. Багряного». На телефоні програно пісні І. Багряного у виконанні славної Капелі Бандурристів Гр. Китаєвого.

Молитвою і відспіванням Вічна пам'ять закінчено традиційний обід-поминки.

Присутній

Панахида, яку відправлено у Сіднею, Австралія з нагоди першої річниці смерті сл. пам. І. П. Багряного.

Увага!

ПОВІДОМЛЕННЯ

Увага!

Редакція та Адміністрація журналу «Молода Україна» з величним жалем повідомляють, що коли це число було в друк, відійшов у вічність головний редактор, поет ПАВЛО СТЕП. Висловлюємо шире співчуття Родині та друзям Покійного!

С. Н. Будко: "ТАВРО МЕФІСТОФЕЛЯ". П'еса на три дії. В-во "Пробоєм". Торонто, 1964.

У цій п'есі, як це видно з ходу дій, за мотив узято підготову ворожими силами замаху на Вождя (з великої літери). Не важко здогадатися про кого тут мова, коли є загадка і про Ротердам. Головним персонажем є тут Дмитро, студент мальської школи. Зав'язка дійства (у 1-ій дії) полягає в тому, що Рудий (рекомандація про нього: "мужчина малого росту"), це вособовлення темних сил, підслухавши розмову Дмитра з колегою Євгеном, у якій перший висловився, що за гроші він ладен, як Фауст у драмі Гете, і душу чортові продати, — запропонував Дмитрові на самоті гроші лише за маленьку послугу, а саме: занести і передати коли-не-коли листа на вказані адреси. Легковажний Дмитро пристає на таку пропозицію, бо йому це не вдавалось чимось непевним чи каригідним. Євгенові ж і колегам пояснював, що йому гроші присилає рідний грошовитий дядько.

Друга дія відбувається в Парижі, у мансарді, де мешкають студенти. Тут улаштовано проводи Дмитровому колезі Євгенові, який від'їздить на студії до Італії. У часі співів і танку вбігають два юнаки та подають звістку, що Вождя вбито — в Ротердамі. Ціле товариство поспішає до свого колеги Гриця, який тільки приїхав з Ротердаму. Лишається тільки Дмитро і його люба дівчина, Ганнуся. Він у розпуші оповідає, що це він передав пакунок Вождеві. Дівчина втішає та радить спокутою направити свої несвідомі гріхи.

У третій дії той самий Рудий через Дмитра передає листа занести на вказану адресу. Але Дмитро через випадково надійшого колегу непомітно передає листа Євгенові — і пекельна машинка на пароплаві, що віз на Україну оборонців, знешкоджена. Але вертається Рудий, стріляє в Дмитра і зникає. З'являється Ганнуся з повідомленням про знешкодження бомби, і на очах її Дмитро вмирає.

Словом, тут, крім питань вини і кари, порушені питання самокритицизму щодо власних учників та іншої доцільності. Пока-

зано на прикладі, як легковажне ставлення до щоденних нагод і вчинків може привести до несвідомо вчинених злочинів, що вагітні тяжкими наслідками, не тільки для долі одиниці, але й цілого народу.

П'еса надається для аматорських вистав. У першій дії деякі труднощі постають при відтворенню сна Євгенового, який показано в дії (хоч міг би його розповісти сам Євген, прокинувшись, щоб уникнути клопоту з переставками декорацій). Глузд цього сну полягає в тому, що діти, які цураються матері (три доночки, що пристають і танцюють з паничами, котрі є насправді замаскованими чортами), гинуть потім, скоплені цими чортами, а вірні матері (синок) знаходять батьків черівний перстень, і янгол у часі молитви потішає їх.

П'еса має добре виховні інтенції і поповнює собою та освіжує репертуар для аматорських вистав.

П. С.

ЕЛЕКТРИЧНІ ПОЛЯ ПРОТИ

БАКТЕРІЙ

Досліди гейдельберзького інженера, доктора Фріца Гана довели, що слабкі електричні поля постійного струму спрямлюють згубну дію на багато видів мікробів. Якщо, наприклад, мензурку з вином, поверхня якого взялася товстим шаром плісні, поставити під електрод, що створює електричне поле, через 24 години плісень і неприємний запах зникнуть.

Ган уважає, що з допомогою електричного поля можна стерилізувати цілі приміщення, наприклад операційні кімнати в лікарнях. У стелі треба встановити позитивний, а підлогу використати як негативний електрод.

Як розповідає журнал "Арс медісі", ведуться роботи по знищенню баціл у живих тваринах, наприклад курячої чуми у курей. Свиню, заражену бешихою, тримали кілька днів в електричному полі і вилікували її. Ніяких шкідливих наслідків після такого лікування не залишилося. Наприкінці журнал повідомляє, що хвора на гарячкову грипу людина одужала після п'ятигодинного перебування під електродом.

Замість квіток на домовину поета Павла Степа складаємо **10 дол.** на видавничий фонд творів Покійного та висловлюємо шире співчуття Родині Покійного —

Євгенія та Євген Логазі.

ШКОДА ВІД КУРЕННЯ

На конференції американських лікарів, лікар Кюлер Геммонд повідомив трагічні результати досліджень про шкоду від курення. Під наглядом протягом трьох років перебували 74 тисячі чоловіків віком після 40 років. Протягом цього часу 2,047 пацієнтів померло, з них 1,385 курців і тільки 662 некурці. Від рака легенів вмерло 110 курців і 12 некурців. Від хвороби судин померло 654 курці і 304 некурці. Красномовство цих цифр дає підстави для тривоги.

БІГ

Біг — один з найдавніших і дуже поширених у всіх народів видів спорту.

У стародавній Греції в "пенталоні" — у п'ятиборстві, яке складалося з бігу, стрибків з місця і боротьби, перемога в бігу оцінювалась найвище. Перша національна присуджувалась найкращому бігунові. Знамениті бігуни, переможці олімпійських ігор, співувались у піснях, їм споруджували статуї.

У стародавніх греків були поширені чотири види бігу: "стадіон" — звичайний одноразовий біг на довжину олімпійського стадіону, "діаупос" — дворазовий біг, "домах" — біг на дистанцію, яка дорівнює 4400 метрам, і біг озброєніх. Останньому виду назначення. Юнаки бігли у повному озброєнні: в латах, шоломах, давали надзвичайно важливого із щитами і мечами в руках. Тільки сильні, добре підготовлені воїни могли розраховувати на перемогу.

У середні віки біг витіснили лицарські турніри, і той, хто здумав би на очах у глядачів зробити спортивну пробіжку, ризикував бути осміяним. Біг став професією гінців-скороходів.

"Дім, в якому нема книг, подібний до тіла без душі" —

Ціцерон.

КРЕДИТОВИЙ СОЮЗ

- Платить 4% за депозити.
- Уділяє високі та дешеві позички.
- Асекурює ощадності до 2 тисяч, позички до \$10,000.
- Щоденне і вечірнє урядування.

ВПІШІТЬСЯ І КОРИСТАЙТЕ

З ПОСЛУГ

У КРЕДИТОВОМУ СОЮЗІ!

404 Bathurst St., Toronto

Tel.: EM 3-3994

СТРАШНА КОСМЕТИКА

Кілька сторіч тому в Англії так захоплювалися косметикою, що було видано спеціальний наказ, який проголосував: "Коли доведено, що британський підданій, заполонений жінкою за допомогою засобів косметики, то такі дії прирівнюються до чаклунства, звичайно, з усіма наслідками, що випливали з цього".

УВАГА!

Чистимо безплатно печі (форнези) і даемо безплатну цілорічну обслугу нашим сталим відборцям опалової оливи.

ЗАМОВЛЯЙТЕ В НАС ОЛИВУ

DNIPRO FUEL OIL LTD.

TORONTO —

196 Bathurst Street

Тел.: вдень і вночі: EM 6-6539

HAMILTON —

857 Woodward Ave.

Тел.: вдень і вночі: 549-9634

Користайте також з нашої БЕНЗИНОВОЇ СТАНЦІЇ при

509 Jane St. — RO 2.1969

УВАГА!

ФАХОВО, СПРАВНО, СКОРО. СОЛІДНО, ДЕШЕВО!!!

Наше бюро полагоджує в цілому світі: прогульки групові, індивідуальні, іміграційні справи, купівлі квитків на літаки, пароплави, поїзди, автобуси на всі світові лінії.

Плянуете подорож і хочете заощадити?

Пишіть або звертайтеся особисто по проспекті до єдиного українського представника нашого Бюро Подорожей —

МАРКІЯНА КОГУТА

THE POST HOUSE

TRAVEL BUREAU

2402 Bloor St. West,
Toronto 9, Ont.

Телефони: 767-7580 або 767-7589

На хвилину

Дружина звертається до чоловіка:

— Я забіжу на хвилину до сусідки. Не забудь кожної півгодини мішати зупу.

ОЩАДЖЕННЯ — важливий засіб виховування молодого покоління

ЗАОЩАДЖУЙТЕ ПОСТІЙНО В

**ФЕДЕРАЛЬНИЙ
КРЕДИТОВІЙ КООПЕРАТИВІ**

„САМОПОМІЧ“

2351 West Chicago Avenue, Chicago 22, Illinois, USA.

HUmboldt 9-0520

4 1/4 % ОПРОЦЕНТУВАННЯ ВКЛАДІВ (платне двічі на рік)

УСІ ВКЛАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕНИ ДО ВИСОТИ \$10,000.00.